

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Stev. 1 Leto V.
 Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek.
 — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu 616-T-181. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtna 120 din. — Tiska tiskarna »Slov. poročevalca« v Ljubljani.

Novoletne čestitke maršala Tita

Tovariši in tovarišice, državljanji in državljanke!
 Upam, da se ne motim, ko pravim, da stopamo v nastopajočo 1954. leto v razveseljivejšem položaju, kakor v prejšnja poveljna leta. Na obzorju se čedalje bolj kažejo žarki luči, ki se sicer počasi, toda vztrajno prebijajo skozi temne oblake, viseče nad človeštvom. Zmaga miru nad vojno nevarnostjo, pred katero je ves miroljubni svet trepetal v povojnih letih, je čedalje manj ogrožena, vsaj v bližnji bodočnosti, od najboljših odgovornih ljudi na svetu pa je odvrisno, ali bo ta nevarnost tudi v daljni bodočnosti odstranjena. Ni pa odvrisno samo od odgovornih državljanov, marveč tudi od miroljubnih sil na svetu sploh in v vsaki deželi posebej, ali bo mir zagotavljen za daljšo dobo, če še ni možno, da bi ta ideal človeštva dosegli za vselej.

mi za zmago miru na svetu. Zrtve, ki smo jih doslej prispievali za to stvar, pa so do-

kaz neuklonljivo težnje naših narodov po miru. Mislim torej, da nisem pre-

velik optimist, če pravim, da so lahko naši narodi v tem oziru mirni in da lahko mirno usmerjajo svoje napore na izpolnitve svojih teženj, na svoj vsestranski razvoj.

V našem noranem razvoju zapuščamo leto 1953 in stopamo v leto 1954 v velikimi zmaganji in čedalje jasnejši perspektivami naše velike in srečnejše prihodnosti. Minulo, 1953. leto, je bilo polno burnega notranjepolitičnega, gospodarskega in kulturnega življenja. Lice naše dežele se hitro spreminja in čedalje bolj je čedalje dlje pušča naša dežela za seboj vedno in nesrečno podoba minulosti. Opravili smo veliko delo za nadaljnjo demokratizacijo našega družbenega življenja sploh in upravljanja v gospodarstvu posebej.

V prihodnjem, 1954. letu, bodo prišli do polnega izraza pozitivni sadovi vsega, kar smo začeli in storili, če bo vsak za vreden državljan storil v smeri nadaljnega izpopolnjevanja našega družbenega sistema vse, kar je dolžan in vse kar je od njega odvrisno. Veliko odgovornost v tem oziru imajo naše družbene in politične organizacije: Zveza komunistov, Socialistična zveza delovnega ljudstva, Ljudska mladina, sindikalne zveze, Zveza žena, Zveza borcev, rane kulturne in prosvetne organizacije in naposled pripadniki naše ljudske vojske, komandirji in borec.

Z vročo željo za razveselitve srečo naše socialistične dežele pošiljam državljanom Jugoslavije prisrčne čestitke na pragu novega, 1954. leta.

Cene ostanejo neizpremenjene

S posebno odobro Zveznega izvršnega sveta je rečeno, da ostanejo v veljavi vsi predpisi, s katerimi so določene cene ali predpisani pogoji za setavljanje cen žita, kruha, moke, masti, olja, sladkorja, soli za prehrano, zdravil, petroleja, motornega bencina in tobačnih izdelkov.

Čestitamo!

Ko se je v noči od 31. decembra na 1. januarja precejšen del Novomeščanov veselo sukalkal in zaplesal v novo 1954. leto, je v mrzli noči teklo življenje kakor običajno svojo pot. Dežurni milničniki na cestah, sofer in njegov spremljevalec na reševalni postaji, telefonistke v centralah — in dežurni zdravniki v bolnišnicah so bili na svojih mestih. Tudi njim se je nasmejalo novo leto in jih pozdravilo sredi dela.

V novomeški bolnišnici so bile sestre z mladimi mamiciami vred, ki čakajo na porod, skorajda malce neravne. Katera bo rodila prva v letu 1954? Kandidatka je bilo več — v nenapovednem tekmovanju pa je prijovala ob četrty peto uro 1. januarja zjutraj prva na svet mala državljanica Ivanke Boltez, učiteljice iz Gabrja, in Toneta Bolteza, matičarka iz Brusnic. Puncčko, ki je bila 1. januarja prva najmlajša prebivalka novomeškega okraja, bodo klicali Tončka — mi pa ji v imenu vseh naših bralcev, kakor tudi srečni mamici in očku lepo čestitamo in voščimo vso srečo v letu 1954 — in v vsem življenju!

Rakovnik je slovesno praznoval občinski praznik

26. decembra lani smo v Rakovniku prvič proslavili občinski praznik. 25. decembra zvečer je bila slavnostna akademija, ljudski odbor pa je imel svečano sejo 26. decembra dopoldne. Po seji se je razvila povorka iz Sentrupertna na Dob pri Mirni, kjer je bil odkrit spomenik na kraju, kjer je 26. decembra 1942 slavnostna udarna Gubeva brigada uničila fasilistično postojanko. Spomenik je postavila organizacija Zveze borcev. Povorka se je udeležila lepo število mladine, gasilska četa in vse množice organizacij, sodelovala pa je tudi godba na pihalj iz Trebnjeva. Pred odkritjem spomenika so obvezniki predprijazne vzgoje prikazali napada na postojanko, mladinke pa so nastopile z vajami s puško. Udeležba na prazniku je bila izredno lepa, razpoloženje pa praznično in navse slovesno.

Kočevska mladina je prepuščena sama sebi

27. decembra je bila v Kočevju seja plenuma Okrajnega sindikalnega sveta, na kateri so med drugim razpravljali tudi o delu in vzgoji mladine.

V Kočevju veliko mladine sodeluje v raznih društvih in organizacijah, kjer se strokovno izpopolnjuje. To pa je premaio, kajti mladina potrebuje poleg strokovne tudi politično vzgojo. V mnogih sindikalnih organizacijah in tudi delavskih svetih pa prevladuje napačno mišljenje, da je politična vzgoja mladine samo stvar mladinskih organizacij in njihovih vodstev. Tudi odnosi posameznih društev do mladinskih organizacij niso pravilni. Zelo resen problem je vajejska mladina. V Kočevju je bil sicer ustanovljen vajejski odbor, ki pa je v kaj slabem stanju. Vajenci imajo v njem le

skromen dom brez primerno opreme, brez kopalnice in umivalnice. Ob ustanovitvi doma so posamezna podjetja veliko obljubila, ostalo pa je samo pri obljubah.

Sploh bi se bilo potrebno lotiti ekonomskega vprašanja vajevev z večjo resnostjo. Zagotoviti bi morali dotok vajevev v tiste stroke, kjer najbolj primanjkuje strokovnih in delovnih moči. V tej zvezi bi bilo potrebno spremeniti nekatera določila o vajeveh, ker so že zastarela. Rešiti bi bilo treba vprašanje šolanja otrok staršev, ki niso v delovnem razmerju in nimajo možnosti vzdrževati otroka za čas šolanja. V tem pogledu je treba pohvaliti odbor Zveze borcev NOV v Kočevju, ki je ob pomoči okrajnega ljudskega odbora organiziral dopolnilno šolo za partizanske slote, drugim pa omogočil, da so napravili sprejemne izpite za uk v obrti.

ih prostorov za sestanke in razvedrilo, se mora pač sestajati v gostinlah. Vprašanje prostorov za mladino je zelo pereče ne samo v Kočevju, pač pa po vsem okraju. Vsi napor mladih organizacij, da bi to vprašanje rešili sporazumno z oblastvenimi organi, so bili dosedaj brez uspeha. Obljub že veliko, dejanske pomoči pa nobene. Več bi lahko napravila pri izbrazbi mladine Ljudska tehnika, katere dela v Kočevju ni čutili. Na seji so obravnavali tudi vprašanje sodelovanja mladine v organih ljudske oblasti, delavskih svetih in upravnih odborih.

Ker mladina nima nikjer svo-

OD TEDNA DO TEDNA

Ne gre zgolj za lepo navado, da ob Novem letu poleg preprostih ljudi tudi državniški uradniki položajih spregovorijo o minulim in zažele uspehov za bodoče. Tako tudi letos skoraj ni presolnice na svetu, odkoder ne bi šle v svet spraviljive besede o miru, blagostanju in sreči — želje in nade, po katerih hlepi človeštvo. Čeprav je po besedah najmanj bovalno tebitati resnični položaj in namene, državniške novoletne poslanice navadno doživljajo le večjo pozornost kakor pa govori in izjave ob drugih priložnostih. Kizje Novo leto je za vsakogar pomembna prelomnica, ki zahteva resnega obračuna in jasnih besed.

Njij ni čudnega, da je za svet najbolj zanimal, kaj in kako bodo spregovorili o Moskvi. Zato so novoletni intervju predsednika sovjetske vlade Malenkova preoblašali na vse strani, ga vestno ocenjevali in primerjali z nekdanjimi Stalinovimi izjavami. Precej sploh na ogotovitev je bila, da je bil kremljski glas topot zmernejši in ne le to, tudi iz vsebine odgovorov Malenkova ameriškem novinariju so sklepali, da sovjetska politika kaže na boljše. Prav tako je znani sovjetski propagandist Ehbrenburg v svojem, predstvem za inozemstvu namenjenem članku zelo pomirujoče govoril o potrebi prenehanja hladne vojne, ki da je že vse človeštvo naveličano. Če naj navsezadnje tudi sovjetskim besedam ob Novem letu damo več veljave kot sicer, potem nekoliko laže pričakujemo bližnjih mednarodnih dogodkov.

Zlasti gre tu za berlinsko konferenco zunanjih ministrov štirih velikih, ki naj se začne 26. januarja. Ta že precej stara pobuda je zdaj končno našla milost tudi v Moskvi, ki je na zadnje zaboradne note v zvezi s pripravami na Berlin razmeroma zelo hitro reagovala in ni postavljal prevelikih ovir, kakršnih smo bili vajeni doslej. V zabadnih prestolnicah sicer je vedno precej z nezaupa-

njem gledajo na potek same konference in se boje, da ne bo rodila posebno uspešnih sadov: Saj se bodo tudi tokerat lotili starega trdega oreha — nemškega vprašanja, ki mu doslej že zdaleč niso bili kos. A marsikje so zadovoljni že s tem, da se bo sovjetski zunanji minister vsedel za isto mizo s kolegi iz Washingtona, Londona in Pariza, češ da bo to vsaj »svobodni« sestanke, ki bo nemara pripravil teren za poznejše odločilnejše razgovore.

To razmeroma praznično preberlinsko uzdanje nekoliko motijo francoske notranje zadeve. Dober teden dni pred 26. januarjem bo prevzel svoje mesto novoizvoljeni predsednik republike René Coty, kberati pa je v navadi odstop vlade. Sedanji ministri predsednik Laniel je že predlagal ostavko svoje vlade, ki pa je niso sprejeli. Tako umetno podaljšanje življenja seveda ni zdravo in vprašanje je, če bo sedanja vlada le vzdržala toliko časa, da bo poslala svojeja zastopnika v Berlin, kajti sicer bi se sestanek štirih zunanjih ministrov spet zavlekel in kolikor pomembno francoske razmere ob vladnih krizah, bi znala taka odgoditev kar nekaj časa trajati.

Tudi glasovanje o zaupnici Lanielovi vladi v francoski skupščini ne more bistveno spremeniti majavega položaja.

Francoska sosedja in po notranjih krizah njej zelo sorodna Italija je spet doživela padec vlade. Pella ni mogel več kljubovati vsem razprizam notraj demokrčanske stranke in silovitemu pritisku ostalih političnih skupin. Kakor se je hotel z izvedenično slovo za Trst omeniti, tako je glavno propadel ob notranjepolitičnih pretresih, ki so v Italiji ovrle že vrsto vlad in tudi ne obetajo posebnih hitrega zločinjanja.

VREME

Za čas od 8.—13. januarja 1954: Konec tekočega tedna in v drugi polovici prihodnjega tedna na prehodno izboljšanje, oziroma razjasnitev ter poobstrite mraza. V ostalem pogoste močnejše snežne padavine.

Belokranjsko tkalstvo na novih poteh

Ob koncu leta 1953. se je v Adlesčih koncal tkalski tečaj, ki je napravil pravo prelomnico v tej stroki. Vse prejšnje delo, propaganda in borba za usrešitvev programa, je bilo le uvod v novo fazo razvoja in vse to je terjala sistematična in problematična dela. Pred nami so prvi vzorci sukna iz domače volne. To ni več ona starinska »bojca« ali bele valjano sukno, v katero so se oblačili belokranjski pradedje in ki so jim ga delali Kočevarji v Svetlem potoku. To je za nam. Naši vzorci so modri in so dvoobarvni ali celo večbarvni. Prva dva tečaja sta imela namen oživiti starinsko tkalsko tehniko, da ne izumre in jo bomo lahko pokazali kot narodopisno zanimivost na raznih razstavah. Ta tehnika bo ohranjena kot tiplena tkalska zanimivost, današnji izdelki so pa za vsakdana rabo. Kdor pozna vse dolgotrajne priprave zbiranja po-

meznih delov in materiala, je lahko prav zadovoljen, da smo končno prebili led. O tem bomo še razpravljali v zgodovini belokranjskega tkalstva. Lani je kmetijska združba Adlesčji nabavila stavbe, ki naj bi služile za vzorec. Nikoli ni bilo podobnega dobročinskega dela, ki je opremlilo kompletna tkalnica z vsemi potrebnimi in tečajem, ki je bil potreben v zvezi s tem. Zavlčevanje in nerazumevanje je napravilo decembra smo se končno dogovorili, da mora zadeva steči in — stekla je.

Iz rok v roke romajo vzorci sukna, okoli krosen in stavke se drenjajo radovedne tkalke, ki niso bile na tečaju in otpavajo nove dele, ki jih še niso videli ter vprašujejo po tem in onem. Navadne stavbe imajo le (Nadaljevanje na 2. strani.)

Kdaj bo konec kršenja socialnih pravic delovnih ljudi?

Med največjimi pridobitvami narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije naših delovnih ljudi je prav gotovo zakon o socialnem zavarovanju, ki je eden najnaprednejših zakonov na svetu. Vsak človek v delovnem razmerju, ne glede na trajanje delovnega razmerja, mora biti po zakonu zavarovan za primer delovne nezgode ali bolezni. Ko ima pravico do brezplačne zdravniške pomoči, po potrebi kilnatsko zdravljenje, če pa posane stalno nesposoben za delo dobiva ustrežajočo rento. Pod zakon o socialnem zavarovanju spadajo tudi otroške dokaide, pokojnine, enkratna podpora ob rojstvu otroka in drugi velike ugodnosti, ki jih je dležen delovni človek v času stiske ali bolezni in kakršnikr mu kapitalistični sistem se bi nikdar priznal. V zdravstveno socialne namene daje naša družba težke milijarde, sano v Sloveniji več kot 15 milijard dinarjev letno!

Prav zato, ker je ta zakon velikanska pridobitev delovnih ljudi pri nas in še sedaj, ko graimo naše gospodarstvo kot onovo višje življenjske ravni, lamč delovnim ljudem pravice do naštetih ugodnosti, pa moamo toliko bolj obsoditi vsako izigravanje in kršitve teh dragocenih pravic delovnega človeka. Izigravanje predpisov zakona o socialnem zavarovanju ni samo odrekanoje z zakonom zajamčenih

pravic človeku, ki mu jih daje družba v času njegove delovne nesposobnosti, ampak je tudi roganje naši socialistični zakonodaji in grobo izkoriščanje naše socialistične demokracije.

28. decembra lani je bila v Novem mestu redna letna skupščina socialnega zavarovanja za okraj Novo mesto. V smislu decentralizacije organov ljudske oblasti in ustanov je bil decentraliziran tudi Zavod za socialno zavarovanje. V mejah vsakega okraja je postal ustanova s samostojnim financiranjem, vsi socialni zavarovanci pa so na tajnih volitvah izvolili v najvišji okrajni organ, to je v okrajno skupščino socialnega zavarovanja svoje zastopnike. Ti zastopniki so se ob koncu leta zbrali v Novem mestu, da premore dosedanje delo Zavoda in določijo smernice za naprej.

som zakona o socialnem zavarovanju v delo sprejetih oseb, je za človeka take sorte čisto razumljivo. Mnogo manj razumljivo pa je to, kako da lahko take obrtnik toliko časa izigrava zakonita določila! Njemu podobni so še Franc Saje, mizar na Veliki Loki, Alojz Gore, Breza pri Trebnjem, Ignac Oblak, čevljar na Brezovici pri Sentjerneju, žnasti pa zidarski mojster Jakopič iz Ambusa. Neredno prijavljajo v delo sprejete osebe, prijavljajo njih manj, kot jih imajo na delu in še za prijavljene ne plačujejo redno prispevkov socialnega zavarovanja. Tako jim ta neplačana sredstva poleg drugega predstavljajo obratni kapital, s katerim si večajo zaslužek.

Najbolj žalostno je, da tudi država podjetja in ustanove ne spoštujejo vedno predpisov o socialnem zavarovanju. To velja za gradbeni podjetji »Krk« in »Pionir« v Novem mestu, za nekaj združg in tudi za upravo cest. Gradbeno podjetja in Uprava cest grešijo v tem, ker sklenejo za primer pogodbo za gramoz samo z enim človekom, ki je potem pravilno zavarovan. Tako je gradbeno podjetje »Krk« sklenilo pogodbo o pripravil gramoz za nekim Mikolanom v Stopičah. Delo se je opravljalo pod firmo »Krk«, vendar vsi delavci, ki so napravljali gramoz, niso

zavarovani. Podobno pogodbo je imelo gradbeno podjetje »Pionir« s tremi delavci, delajo jih pa je veliko več. Kdo jih je dolžan zavarovati, če delajo pod firmo državnega podjetja? Tudi »Partizan« je imel 8 ali 9 mesecev zaposlenega človeka na Loki, ne da bi ga bil socialno zavaroval. Ne samo ugodnosti za primer bolezni ali nezgode, tudi za pokojnino se mu ta čas ne šteje! Nekaj delavec je v karnolonomu pri Črmošnjicah izgubil ob nezgodi roko. Ni bil zavarovan, žema in trije otroci so brez rednika. Kdo je zato od-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Prepovedan je izvoz žitaric, maščob, sladkorja in lesa

Izvršnega sveta je s 1. januarjem 1954 prepovedan izvoz kmetijskih pridelkov in živil: pšenice, ječmena, rži, ovsa, ajde, prosa, moke vseh vrst, fižola, soje, masti, masla, jedilnega olja, loja, surove in suhe slanice, sala, riža in sladkorja ter krmne, kočene in ribje moke, sončnice in bučnega semena, bombaža in konoplje.

Novoletno sporočilo Slovenske izseljenske matice rojakom po vsem svetu

Spet se je holo časa obrnilo za leto dni. V končanem letu se je marsikaj zgodilo; bolezniki, smrti, rojstva, poroke in nesreče posameznikov ter usodne odločitve za narode in države, od katerih največja za nas je borba za tržaške Slovence, ki se vedno traja. Majhni narodi na svetu so še vedno izpostavljeni samovoljni narodu in državi in nova Jugoslavija je pokazala v tej nenasični politiki velikih in močnih svojih doslednosti, da se zmagovito upre vsakršni tahi samovolji, ki ni nikoli v skladu za obranitev miru na svetu, ki ga vsi narodi terjajo zase in za ves svet. Slovenski izseljenci, kjerkoli že na svetu žive, so vedno podpirali svojo rojstno domovino v njeni borbi za pravico do stoa, saj je ta borba končno tudi njihova, kadar gre za to, da se prepreči krivica narodu in državi, ki si ničesar drugega bolj ne želi kot mira in bratstva med narodi.

V minulim letu nas je zapustilo precej slovenskih rojakov, ki so za časa svojega življenja aktivno posegali v politično in narodnostno življenje slovenskih izseljencev. Med temi je zavzemal najodličnejše mesto Eštin Kristan, ki je polnih 35 let posvetil našim izseljencem. Vsem tem rojakom časten spomin. Slovenski rod v tujini se tako nenehno krči in krči, kar ne more nihče preprečiti; življenja ugašajo, ker je to zakon narave in kadar koli kak slovenski izseljencem umre, usabne tudi kaplja slovenske krvi, ki se je razlila po vsem svetu. Toda življenje teče kar naprej — in tisti, ki žive, imajo besedo. In kakšna naj bo ta beseda med nami in slovenski izseljenci Vesela in dobra, ker je življenje lepše, če v veseljem srcom poprimemo za delo, ki nas že čaka! Teža dela pa je še mnogo in še za lep čas.

Predevsem si dajmo drug drugemu kar imamo! Najdragocenejši naš bogastvo je naše slovensko srce; tega imamo mi kot vi in kadar srce vodi delo, je to delo plemenito in plodno. Tujina človeka preoblikuje na zunaj, srce pa ostane neizpremenjeno. Vsem nam je skupna slovenska materina beseda, slovenska pesem — to se pravi korenina, s katero vsi srkamo od svoje rojstne grude. Vse to nas veže na večno prijateljstvo. Čeprav nismo vsi eni misli, kako se politične niti razvijajo pri nas ali pri vas, vendar je za vse slovenske izseljence rojstna domovina

ena sama, edina. Mi živimo po svoje, vi po vaše. Toda vsi želimo tej edini rojstni domovini le dobro. In na tej bazi našega skupnega prizadevanja se bomo vedno našli kot prijatelji, kot zavezniki. Vsi rojaki, ki so letos obiskali svojo rojstno domovino, pa najsi so bili to rojaki, iz ZDA, ki jih je bilo največ, ali iz Argentine, Brazila, Kanade, Francije, Holandije, Belgije in Nemčije, so se lahko prepričali o tem prizadevanju Slovenske izseljenske matice. To prizadevanje bo Matica v letu 1954 še izpopolnila.

Še tem, da je Izseljenska matica prišla izdati vsakoletni »Slovenski izseljenski koledar«, je napravila korak naprej v delu za naše izseljence. Knjiga »Zgodovina slovenskega naroda« v slovensko-angliški izdaji je v tisku. Slovenska izseljenska matica pa pripravljata tudi svoj lastni časopis, tako da bodo vsi slovenski izseljenci med soboj povezani z besedo, ki jo bodo napisali izseljenci sami. Zato gleda Slovenska izseljenska

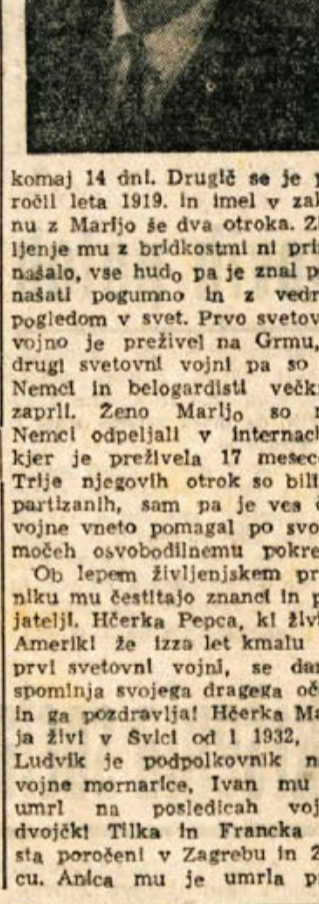
matice s polnimi nadami v bodočnost; za vas, slovenski izseljenci, smo jo ustanovili, za vas bomo delali, da se slovenstvo v tujini čim dlje obrani v ponos in čast, iz katerega vsi izhajamo. Če bo vaš umak, ki bo došel pod tujim nebom, že sprejel jezik in navade njegove tamkajšnje domovine, s ponosom dejal: »Moj ded ali moj oče sta bila Slovenca, doma izpod Triglavca« — bo doživel tisto, kar se v zgodovini kakšne države ne sme pozabiti. V novem letu vam, ljubi rojaki, želimo vsem obilo osebnih sreč in zadovoljstva, vaši in naši deželi pa mira in blagostanja vsem delovnim ljudem! V Ljubljani, 1. januarja 1954. Glavni odbor Slovenske izseljenske matice

Brezdušni oči obsojen na smrt
Okrožno sodišče v Bjelovaru na Hrvatskem je obsodilo na smrt z ustrelitvijo kmeta Miroslava Rukavina iz vasi Širinc v okraju Cazma. Rukavina je lani v jeseni potem, ko je dan poprej zavaroval svoje posestvo za pol milijona dinarjev, zažgal svoje gospodarsko posestvo. Medtem ko so domači spali, je podtaknil ogenj, da se je vžgal hlev, skedenj in šupa. Vse je do temeljev pogorelo.

Poleg tega, da mu je zgorelo 8 stotov slame, 30 stotov sena, vse poljedelsko orodje, krava in svinja, pa so zgoreli v hlevu tudi njegovi trije otroci. Najstarejši je bil star osem let, drugi otrok je imel štiri, tretji pa tri leta. Rukavina je vendar jih ni hotel rešiti, da bi tako odvrgel s sebe sum, da je sam podtaknil ogenj. Zločin je razburil prebivalstvo celega okraja.

FRANC VALENTINČIČ 77-LETNIK
Danes, 8. januarja 1954, praznično v krogu svojih dragih na Brodu pri Novem mestu lep življenjski jubilej daleč naokoli znan poštenjak in rodoljub Franc Valentinčič. Kdor ga ne pozna, mu ne bi prisodil 77 let — tako je vedno živahen, dovopen, vesel in čil.

Jubilant se je rodil na Igu pri Ljubljani, kjer je bil njegov oče oskrbnik graščine. Na Grmu se je mladi France izučil za vrtnarja, nato pa je služboval vrsto let v Ljubljani, Trebnjem in spet na Grmu, kjer je ostal 36 let vrtnar kmetijske šole. Dolga vrsta kmečkih sinov, ki so obiskovali grmško šolo, pozna povsod priljubljenega in vedno nasmejanega vrtnarja Franc Valentinčiča, ki je znal vepeljati v mlada srca ljubezen do vrtnarskega in ostalega dela. Se danes pa je njegov nekdanji učenci radi obiščejo in pomodrujejo o nekdanjih časih. Življenjsko družico je dobil lovarši France Valentinčič v Ljubljani, vendar pa mu je leta 1916. umrla in mu zapustila 8 nedoraslih otrok, izmed katerih je bila najmlajša deklica stara

Božo Račič

Kdaj bo konec kršenja socialnih pravic delovnih ljudi?
(Nadaljevanje s 1. strani)
pri tem tudi nekaj čiste špekulacije, ni potrebno posebej poudarjati, saj se s tem, da ne plačujejo prispevka za socialno zavarovanje, izognejo tudi plačilu družbenega prispevka. Da je treba tako izigravanje zakonitih določil za tretji z vsemi sredstvi, so bili

Maj in september - najbolj nezdrava meseca?
Delovnih nezgod in obolenj je še vedno zelo veliko. To je prav gotovo posledica slabe zaščite dela, neobdelanosti strojev in tudi slabih higijenskih razmer samo na delovnem mestu, ampak tudi doma. Razen tega pa statistika trdovratno dokazuje, da je tudi namršljenih boleznih veliko. Kdo bi mogel verjeti, da sta na primer maj in september najbolj nezdrava meseca v letu, ko je prav takrat največ bolezenske izostan. Kot ta nezdravost v teh mesecih je največje kmečko delo, zato bo sklep o kontroli zdravljenja na domu, ki ga je sprejela skupščina, kar na mestu. Ne gre za odrekanje pravic socialnega zavarovanja tistim, ki jim pripadajo, gre za to, da bo delovni človek čimprej spet sposoben opravljati svoje delo.

Zaradi oči in kožnih bolezni ne bo treba več na pregled v Ljubljano
Skupščina socialnega zavarovanja v Novem mestu ni razpravljala samo o nepravilnostih

Kmetijski tečaj v Dragatušu
V naši občini pred vojno nismo veliko vedeli o naprednem kmetijstvu. Mehanizacije niti poznali nismo. Le vaški bogataši imeli mlazinico na motorni pogon, toda ker je drago računal mlavec je večina kmetov raje mlazila s cepci. Kmetije so se zelo malo posluževale umetnih gnojil, o traktorju ni nihče vedel ničesar.

Sedaj je drugače. Nova država posveča vedno več pozornosti dvigu kmetijstva, zlasti zadnja leta. Da si utira pot napredno kmetijstvo tudi pri nas, ima veliko zaslug naša kmetijska zadruga, ki si res prizadeva, da preskrbi svojim članom vse, kar je potrebno za napredno kmetijstvo in gospodarstvo. V veliko veselje so nam kmetijski tečaji, ki jih organizira kmetijska zadruga. Lani sta bila v Dragatušu kar dva kmetijski in gospodinski tečaji, pa je samo kmetijski. Okrog 20 fantov in deklet pridno poslušala predavanja o poljedelstvu, vinogradstvu, sadjarstvu, geometriji in računstvu.

Informirojevska modrost
Glaslo angleških informirojevcev »Daily Worker« pleše, da bo v dobi komunizma nastala tudi nova moda. Baje možni ne bodo več nosili hlače, ženske pa ne kril. Oblačile ljudi bo menda nekaj kompromisnih hlač in kril in ga bodo nosili možki in ženske. Kaka pogruntavščina kaj?

5000 dvojčkov na leto
V letu dni se rodi v Jugoslaviji približno 5000 dvojčkov in kakih 70 trojčkov. Po podatkih iz drugih držav je znano, da je povprečno med 100 navadnimi porodi en par dvojčkov, na tisoč novorojenčkov pa pridejo enkrat prvi svetovni vojni, se danes spominja svojega drugega očeta in ga poždravljaj! Hčerka Marjica živi v Svici od 1. 1932. sin Ludvik je podpolkovnik naše vojsne mornarice, Ivan mu je umrl na posledičah vojne, dvojček Tika in Francka pa sta poročeni v Zagrebu in Zalacu. Anca mu je umrla pred

Kdaj bo konec kršenja socialnih pravic delovnih ljudi?

(Nadaljevanje s 1. strani)
pri tem tudi nekaj čiste špekulacije, ni potrebno posebej poudarjati, saj se s tem, da ne plačujejo prispevka za socialno zavarovanje, izognejo tudi plačilu družbenega prispevka. Da je treba tako izigravanje zakonitih določil za tretji z vsemi sredstvi, so bili

Stevilo socialnih zavarovancev se je v letu 1953. znatno zvišalo, približno za 270/0. Predvsem so zaposlila novo delovno silo gradbeno podjetja in Tovarna lesnih izdelkov. V enajstih mesecih je bilo 816 delovnih nezgod, kar pomeni, da je imel vsak sedmi zaposlen delavec delovno nezgodo. Zdravniško pomoč pa je iskal vsak drugi zaposlen delavec. Zaradi delovnih nezgod in obolenj je bilo v 11 mesecih izgubljenih nad 70.000 delovnih dni! To pomeni izgubo na narodnem dohodu za najmanj 65 milijonov dinarjev in skoraj za 20 milijonov dinarjev zmanjšani zaslužek. Kaj vse bi lahko za ta denar napravili za izboljšanje delovnih pogojev in zaščite dela! Tudi splovski ponedeljki imajo pri tem svoj delež.

posameznikov in podjetij, pač pa tudi o dobrem upravljanju in gospodarjenju v Zavodu za socialno zavarovanje, ki je poslovno leto zaključilo s pribitkom. Za bodoče delo je skupščina sprejela vrsto sklepov. Značilno je, da je v okraju več delovnih invalidov kot upokojenecev, zato bo treba to stvar proučiti, prav tako pa napraviti tudi revizijo pokojnin in zaposlitve upokojenecev. Delegati so navedli pri-

loščni delci čimprej. Sami res vsega ne bomo zmogli, morala nam bo tudi občina prisložit na pomoč. Upamo pa, da bo, če bomo vsi složno prišli za delo, obiren gospodarski načrt, ki smo ga sprejeli od začetku leta, v veliki meri uresničen že letos.

Dragovanja vas ima lepe načrte

Drugi dan novega leta smo se zbrali na skupnem sestanku in se pogovorili o naših krajevnih problemih, katerih se bomo morali lotiti to leto. Kako radi bi se tudi mi že znebili petrolejek in »smrdljivca«! Zato smo izvolili vaški elektrifikacijski odbor, ki se bo zavzel za elektrifikacijo vasi. Tok mislimo dobiti iz Kvasice. Drogove bomo sami dali in izkopal jame, vendar nas hudo skrbi, če ne bo predrago. Upamo, da bomo dobili kaj pomoči, da bo ta naša vroča želja čimprej uresničena.

Naš odbornik nam je povedal, da bo kmetijska zadruga kupila plemenite telice in svinje. Te novice smo veseli, saj je selekcija živine nujno potrebna. Pri nas si najbolj želimo za goved sivojavori dolensko pasmo. Sklenili smo, da si bomo preskrbeli plemenke bika in merjasa. Čimprej mislimo tudi začeti z gradnjo silosov in gnojničnih jam. Pomagala nam bo s kreditom naša KZ. V naši vasi še nobeden kmet nima silosa, skoraj pri vsaki hiši pa tudi odteka gnojnica neizkoriščena. Z izboljšanjem krmne baze bomo ustvarili pogoje za dvig živilno-reje.

Nad našo vasjo je precej oplazov, ki dajejo zelo malo dohodka, ker je svet kalamito. Odločili smo se, da ta malo donosni svet zasadi s sadnim drevjem, predvsem s črešnjami in slivami. Sadike nam je preskrbela KZ. Sadovnjak bo velik okrog 4 ha, torej kar cela plantaža. Obdelovali jo bomo skupno. Ker je pri nas ugodno podnebje, nam je kmetijska zadruga preskrbela — in to celo zastoj — orehove sadike. Zasadili jih bomo okrog vinogradov

in ob poteh, kjer najraje uspevajo. Preskrba z vodo je tudi vprašanje, ki nam že dolgo povzroča hude skrbi. Ob vsaki tuji moramo voziti vodo iz Dobljice. Ze dolgo razpravljamo, da bi napeljali vodo v vas iz studena nad vasjo. Tudi te naloge se bomo moral

SPET NESREČNI ALKOHOL
Družina M. v Selhi pri Sentjerneju bi lahko kar lepo živela. Oče je čevljar, mati je še pri moči, sin je ravnakar oddelku vojske, hči pa je prav tako zdrava in močna in s posestva in malo od zaslužka bi si lahko ustvarili primerno družinsko življenje, če...

Da, če ne bi bilo vmes nesrečnega alkohola. Tako pa je v družini namesto sloge pekel, ki grozi, da razbije družino in pokoplje domačijo, lahko pa pripelje tudi do žrtve. Saj niti ni dosti manjkalo, da ni prišlo do tragedije pred nekaj tedni, ko je pljani oče grozil ženi z nožem in jo lovil okrog hiše. Taki prizori pri hiši so dokaj pogosti in žena, ki se je naveličala tega in bila tudi v večnem strahu za svoje življenje, se je zatekla na sodišče.

Oče je, kot povedano, čevljar. Denar, ki ga zasluži, redno poseva po zrlu, družino, ko se vrne domov, pa okrog hiše, ne glede na čas ali sredstva, ki se jih pri tem poslužuje. Mati je v zadnjem času obolela (ka) ne bi v takem peklut), otroci so vsi nesrečni, ker med starši in

drugi in zli sloge in mlru, posojilo ni vrnjeno, davki čakajo na plačilo, a tudi za zdravljenje gospodinjice bi bilo treba denarja. Zaslужeni denar pa je na razpolago samo za alkohol, vse drugo lahko počaka. Pa ne samo to! Med očetom-možem na eni strani ter materjo-ženo ter otroci na drugi strani raste nevaren prepad, ki postane lahko usoden prav za očeta, ko bo star in nezmožen dela. Taka družinska slika se je odkrila pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu, ko so se vsi štirje člani znašli v razpravni dvorani; oče-mož obtožen hude grožnje z nevarnim orodjem, mati-žena kot tožnik in sin ter hčerka kot prič. Vsi skupaj so se jokali. Hudo jim je bilo, da morejo svoje domače razmere obravnnavati na sodišču. Tudi obtoženec je jokal in prošil za odpustanje. Na priogovarjanje predsednika sodišča so se poravnali in oče je sveto obljubil, da se bo popobilj. To je tudi želja vse družine in enako sodišča ter celotne družbe. Upamo, da bo na sodišču dana obljuba držala in da se ne bo uresničili znani pregovor: »Pijanec se spreobrne, ko...«

Belokranjsko tkalstvo

(Nadaljevanje s 1. strani)
en par podložnikov, te jih imajo pa štiri in jih lahko namerstijo še več. Colniška ni treba vedno porivati skozi vez enkrat z levico, drugič z desulco, ampak strelja kar urno sem in tja avtomatsko.

Ob ovrhah zjutraj so prihajala dekleta ja žene iz Adlešičev, Furge, Dolencev, Bednja, Veliških in Malih sel, iz Gorenjev in Vrhovcev in celo z 9 km oddaljene Preloke je prihajala predsednica tkalske družine Angela Starejšič v strokovni tečaj, ki ga je vodil tekstilni tehnik Zupančič iz Kranja. Opokline je bilo malo odmoru, nato pa je delo šlo dalje do večera in celo do polnoči so žrtvovali udeležence, da so bolj izkoristili čas za manj bistvene zadeve.

Poleg praktičnega pouka je bila tudi teorija, kar se je pokazalo kot nujna potreba za razumevanje naprednega tkalstva. Sedaj ni tkalcam več nobena skrivnost, kaj so vezave, osledija in kako določimo debelino niti po matricnih merah. Paranje raznih suknenih vzorcev in določanje vezav je

komaj 14 dni. Drugič se je poročil leta 1919. In imel v zakonu z Marjjo še dva otroka. Življenje mu z bridkostmi ni prizanašalo, vse hudo pa je znal prenašati pogumno in z vedrim pogledom v svet. Prvo svetovno vojno je preživel na Grmu, v drugi svetovni vojni pa so ga Nemci in belogardisti večkrat zaprli. Marjjo so mu Nemci odpeljali v internacijo, kjer je preživela 17 mesecev. Trnje njegovih otrok so bili v partizanih, sam pa je ves čas vojne vneto pomagal po svojih močeh osvobodilnemu pokretu.

Ob lepem življenjskem prazniku mu čestitajo znani in prijatelji. Hčerka Pepca, ki živi v Ameriki že izza let kmalu po prvi svetovni vojni, se danes spominja svojega drugega očeta in ga poždravljaj! Hčerka Marjica živi v Svici od 1. 1932. sin Ludvik je podpolkovnik naše vojsne mornarice, Ivan mu je umrl na posledičah vojne, dvojček Tika in Francka pa sta poročeni v Zagrebu in Zalacu. Anca mu je umrla pred

KAKO ŽIVE DUNAJČANI

Preživel sem dva meseca kot praktikant mednarodne študentske organizacije za izmenjavo tehničnih in ekonomskih praks na Dunaju, bogatem in znamenitem mestu po kulturno-zgodovinskih spomenikih, ki pričajo, da je bilo življenje nekoč povsem drugačno kot danes.

Mesto šteje nekaj manj kot 2 milijona prebivalcev — skoraj tretjino prebivalstva celotne današnje Avstrije. Razprostira se na lahko valovitem ozemlju ob Donavi in Dunajski rečici, posejano je s številnimi čudovitimi grajenimi cerkvami, spomeniki, palačami in dvorci, prepleteno je z mnogotevilnimi parki in nasadi, ki dajejo mestu domačnost in prijaznost, obdajajo ga skrbno urejeni nasadi vinske trte in vrtovi, v dalji pa se razprostirajo poznani Dunajski gozdovi.

Mesto je razdeljeno med štiri okupacijske sile, le strogo središče je pod skupno upravo. Pri prehodu iz ene cone v drugo ni nikakih ovrh, seveda ni tudi nikakih blokov in žice — le različne uniforme vojakov ti povedo, v kateri coni si. Ves upravni aparat, uradi, policija in podobno je v rokah Avstrijev in človek se

upravičeno sprašuje, kaj neki dela v mestu tuje vojaštvo. Se bolj se o tem sprašujejo Avstriji sami, ker dobro vedo, kako veliko breme je to za njih. Značilno je to, da se ljudje ne navdušujejo za nobenega od teh štirih »velikih«, pač pa se radi pošaljijo in povedo kako pikro na račun njih »višjih interesov v Avstriji«.

Delal sem kot navadni delavec v tovarni »Avstria«, ki izdeluje emajlirano posodo, razne električne in plinske štedilnike ter podobno. Delavci so me prijazno sprejeli v svojo sredo in mi omogočili, da sem marsikaj videl in se naučil kar bi mi sicer ne uspelo. Iz razgovorov z njimi sem spoznal marsikaj, kar ne vidi tujec, ki pride na Dunaj za nekaj dni — spoznal sem, kako živi velika večina ljudi, ki ustvarja s svojimi rokami dobrine, in kako gleda na razna dogajanja v svetu in doma.

KAKO GLEDAJO NA NAS?
Razgovarjal sem se s pripadniki raznih strank o vseh mogočih vprašanjih, kajti tudi njih so zelo zanimale življenjske razmere in družbeno ureditev pri nas. Čeprav bi človek pričakoval, da prebivalci

no. Se manj pa vedo o naši narodnoosvobodilni borbi. Tako človeku nekateri vedo povedati, da so Avstrijci v drugi svetovni vojni so zas pomembni drugi, nekateri si zopet predstavljajo partizane kot ljudi, ki so šli iz bojzini pred okupatorjem v hribe in se tam

nišesar ali pa obrnejo razgovor v drugo stran. Prepričani so, da so Avstrijci v drugi svetovni vojni najbolj trpeli. Lahko bi se in še naštevati razne nazore — vendar menim, da je to dovolj. Kljub takim mnenjem pa ven-

Dunaj — pogled na Aspern — trg s sedanjim ktnom Urania

dar žutijo, da se v naši domovini dogaja nekaj novega, da se pri našem ozemlju, povedo malo drugače. Menijo, da je šlo kar zares in da ni bilo pri tem nobene šale. O zverstvih, ki jih je pri nas počenjal okupator ne vedo skoraj

jo in za izgradnjo socializma — kar pa je povsem razumljivo, saj je v to prid vladajočih strank. Drugi vzrok pa je ta, da so ljudje zelo ravnodušni, skorajda konzervativni do vsega kar je novega. Ko sem jih spraševal, zakaj

JANUAR MESEC DOLENJSKEGA LISTA

»Posljite mi nov blok s potrdili, ker mi bo sicer zmanjkalo naročilnic...«

»Prilagam vam 10 novih naročilnic za nove naročnike Dolenjskega lista: to so Banovec Matija, Črnomelj 108, Gruden Helena, gospodinja, Črnomelj 50, Crnič Stanislav, delavec, Zribinci 11, Tančar Katica, upokojenka, Črnomelj 254, Majerle Jakob, uslužbenec, Črnomelj 208, Papež Anton, uslužbenec iz Črnomlja, železniška postaja, Pavlin Danilo, Črnomelj 205, Bohle Jakob, posestnik iz Vojne vasi št. 25, Anželj Alojz, delavec iz Črnomlja in Birkelbah Marija, pletilja, Loka 35 pri Črnomlju, nam je pretekli petek pisal tovariš Črnič Peter iz Črnomlja in me je vprašal za vse nove naročnike tudi naročnino. Mimogrede je nagovoril znanca in prijatelja ter jih opozoril na Dolenjski list — beseda je dala besedo in 10 novih naročilnic je tu.

Bo žrebanje v Črnomlju?

Trenutno vodi v sicer nepovadencem tekmovanju zbiranja novih naročilnic naših dolenjskih, belokranjskih in kočevskih občin mesto Črnomelj. Do 18. januarja je zbral Črnomelj 18 novih naročilnic — do tega dneva izmed vseh občin največ. Če bo šlo tako naprej, se kaj lahko zgoditi, da bo novoletno nagradno žrebanje letos v Črnomlju. Nikjer seveda ni rečeno, da bodo Črnomelci »vzdražali« pri ostalih

belokranjskih in drugih dolenjskih občin, izmed katerih napovedujejo nekatere precej novih naročilnic. In če izdamo še želje vseh tistih, ki so lani prisostvovali našemu nagradnemu žrebanju v Novem mestu, bo menda kar prav, če bo žrebanje v Črnomlju: »... potem bodo vsi glavni dobilki skoraj gotovo prišli v Novo mesto in novomeški okraj!« Lani je šilo narobe — v korist Belokranjcev, letos pa se bo sreča nasmehnila, verjetno ljudem tostran Gorjanec... Ker pa je prerokovanje sila neveljavno delo, je bolje, da počakamo žrebanje.

Tudi Semič ne bo zadnji

Vsako leto se spominjamo Dolenjskega lista tudi tovariš Lojze Bukovec, gostilničar v Semiču. Resnega, poštenega in naprednega moža pozna pretekletni Belokranjec — zato ni čudno, da nam je tudi letos poslal že pet novih naročilnic. Po njegovi zasluzi bodo list dobivali: Ivanetič Malika iz Srednje vasi, Avguštin Vinko s Kota, Furlan Ivana iz Vrtače 47, Poglajen Janez iz Ručetne vasi številka 8 in Bukovec Matija, posestnik iz Kota 67.

»To pa je šele začetek!« pravi tovariš Bukovec in obljublja, da se bo še pobrazil za nove naročilnice.

»Na Kočevskem pozabljamo, da je Dolenjski list namenjen tudi nam...«

»Z Dolenjskim listom sva si takorekoč stara znanca in prijatelja. Z zanimanjem sem prebrala njegove prve številke, s pravim zanimanjem pa jemljem v roke tudi danes, ko gre v tisk in tisočih izvodih med naše ljube Dolenjane in še naprej po svetu, kjer žive in delajo naši ljudje.

Z listom sem na splošno zadovoljena. Očitno bi mi mogel le razveljaviti nekaterih članov, ki po mojem mnenju ne zaslužijo toliko prostora. Članek, ki zavzema več kakor četrtino strani, pa če člankov v vseh področjih gospodarske, politične in kulturne dejavnosti Dolenjske.

V Dolenjskem listu pa je običajno premalo zastopana Kočevska. To je krivda nasimh, prebivalcev Kočevske, ki vse preveč pozabljamo, da je Dolenjski list res naš dolenjski list, namenjen vsem Dolenjcem. Zato podprmo naš tekniški in novinarski, saj je teh med živimi ljudmi vedno dovolj!

Naj pride Dolenjski list res v zadnjo dolenjsko vasico, v zadnjo obravnava še tako peče vprašanje nekakega kraja, podjetja ali podobno, je predlog, odbija braleca. Zato želimo, da bi imel v bodoče

Kaj si želijo od dolenjskega tednika

Tov. Lojzka Kotnik iz Cilpoba nam piše:

»Naročena sem leto dni na naš Dolenjski list in moram reči, da mi ugaja. V bodoče bi morda uvrstili na njegove strani še kotiček Vprašanja in nasveti, kjer bi odgovarjali na vprašanja vseh vrst. Kotiček za zdravstvo in gospodinjstvo bi prav tako pozdravili, radi pa bi brali tudi kaj o živinorodstvu. Vsem bralcem in naročnikom želim srečno novo leto!

Iz Škrljevega nam pišejo naši naročniki tole:

»V Dolenjskem listu naj bi bilo več gospodarskih nasvetov za sadjarstvo, živinorejo, kmetijstvo sploh. Radi bi včasih brali tudi kaj o cenah kmečkih pridelkov, trgovine, o cenah za les itd. — Tedenski politični pregled naj zajame najvažnejše dogodke, ker splošne politične novice zvezo že iz dnevnega tiska in radija. — Nadaljevarji je treba tudi z obavljanjem najvažnejših zveznih in republiških odredb in novih zakonov, kar je zlasti važno za nas kmetovalce. Cimveč pišite tudi o krajevnih novicah!«

Kaj si želijo od dolenjskega tednika

in dan nič v Dolenjskem listu V prejšnji številki smo povabili v vrste naših dopisnikov in sodelavcev vse naše bralce, zato kar brez strahu svinednik ali pero v roke in pišite, kaj je novega tudi pri vas! Prav gotovo nekaj delateljstva, morda dobro, morda slabo; brez novice niste nikoli, pa zberite vsaj najvažnejše in nam jih sporočite — da se ne bo govorilo, da so v vaši občini doma samo zapanci. Dolenjski list je namreč namenjen vsem našim krajem, tudi tistim, kjer dostej še ni dopisnikov.

Do 11. januarja: 187 NOVIH NAROČNIKOV

Od 4. do 11. januarja se je naročilo na naš tekniški 187 novih naročnikov. Imena posameznikov jih je največ pridobil tovariš Peter Črnič iz Črnomlja — 18; po njegovih zaslugah se trenutno obeta Črnomelj, da bomo novoletno nagradno žrebanje privedli v središču Bele krajine. Če...

Po okrajih je novih naročnikov do 11. januarja:

- V okrajju Črnomelj 63
- V okrajju Novo mesto 77
- V okrajju Kočevje 15
- Razne pošte u LRS 28
- V inozemstvu 4

Da, prav o slednjem nekaj besede: marsikaj želijo ljudje, da bi vsaj včasih brali kakšno novico tudi iz svojega kraja — pa ni leto

neza Jeroviška. Nakazal je najvažnejše študentske probleme, ki jih je začel tudi Klub dolenjskih študentov in jih bo reševal s sodelovanjem javnosti, kajti tako nizek odstotek študentov iz delavskih in kmečkih vrst je poreče vprašanje, mimo katerega ne smemo. Odlučno je treba tudi povedati, da med malomeščanskimi elementi v zaostalejših predelih Dolenjske in ponekod celo med delavstvom še vedno strah pred pripranjem, da so študentje nepotrebnih pohajkaj, ki presedijo nekaj let po predavalnicah, da lahko kasneje z diplomom v žepu igrajo gospodo in dobro živijo. To je marsikaj bilo res za študente v stari kapitalistični družbi, v novi, socialistični ureditvi, ki zahteva na vsakem koraku čimbolj razgledanih, naprednih in vsestransko sposobnih ljudi, je pa tako mnenje neutemeljeno in žaljivo. Zato bomo našo javnost o problemih študentov, zlasti dolenjskih študentov, še seznanjali.

Kmečka mladina in univerza

Kljub dolenjskim študentom je imel v obdobju zimskega semestra vrsto delovnih sestankov, na katerih so študentje obravnavali prečo gospodarsko, politično in kulturno problematiko Dolenjske. Klub je na pobudo univerzitetne ankete komisije razposlal vsem svojim članom tudi ankete liste, da bi ugotovili socialni sestav dolenjskih študentov.

Kakšni so statistični podatki o socialnem sestavu študentov na ljubljanski univerzi? O tem nam govori članek Janeza Jeroviška v »Tribuni« (11. decembra 1953). Ogledimo si številke in primerjamo leto 1939 in 1952.

Sloji	leto: 1939	leto: 1952
delavski	7.1 %	10 %
kmečki	22.7 %	14.2 %
uradniški	55.1 %	61.2 %
obrotno-trgovski	9.7 %	8.2 %

Te številke nam povedo, da je število delavske mladine v primerju s predvojnim stanjem naraslo komaj za 3 odstotke, dotok kmečke mladine na univerzo je pa padel za celih 8 odstotkov. Vidimo, da univerza postaja vedno bolj privilegiraj uradniških in drugih slojev, delavskih in kmečki mladini je pa dostop na univerzo vedno težji.

Kje so vzroki tega nezadovoljivega stanja? Najprej moramo poudariti, da je nad 50 odstotkov študentov iz Ljubljane, in ker je Ljubljana zlasti administrativno in kulturno središče, je razumljivo, da daje največ študentov iz uradniških in drugih slojev. Vrh tega je vsiljena za otroke doklade ali štipendije za študente iz Ljubljane prav tolikšna kot za študente izven Ljubljane, dati je študente težje zvezan z neprimerno višjimi izdatki.

Dotok kmečke mladine na univerzo je v primerju s predvojnimi stanjem padel, kar najbolj zgovorno priča, da sedanji sistem podpiranja z dokladi ne ustreja, ker je najbolj prizadet mladina malih pa tudi srednjih kmetov.

Sedanji socialni sestav študentov na univerzi bi bil za kapitalistično družbo povsem normalen, za socialistično družbo pa postaja politični problem, ki se ga je treba dobro zavedati in na katerega moramo vedno znova opozarjati. To je le izvleček iz misli Janeza Jeroviška. Nakazal je najvažnejše študentske probleme, ki jih je začel tudi Klub dolenjskih študentov in jih bo reševal s sodelovanjem javnosti, kajti tako nizek odstotek študentov iz delavskih in kmečkih vrst je poreče vprašanje, mimo katerega ne smemo. Odlučno je treba tudi povedati, da med malomeščanskimi elementi v zaostalejših predelih Dolenjske in ponekod celo med delavstvom še vedno strah pred pripranjem, da so študentje nepotrebnih pohajkaj, ki presedijo nekaj let po predavalnicah, da lahko kasneje z diplomom v žepu igrajo gospodo in dobro živijo. To je marsikaj bilo res za študente v stari kapitalistični družbi, v novi, socialistični ureditvi, ki zahteva na vsakem koraku čimbolj razgledanih, naprednih in vsestransko sposobnih ljudi, je pa tako mnenje neutemeljeno in žaljivo. Zato bomo našo javnost o problemih študentov, zlasti dolenjskih študentov, še seznanjali.

Smrt rojakov v tujini

V Joliet (ZDA) je umrl 68 letni Frank Horvat iz Mirne peči pri Novem mestu. Na domu svojega sina v Clevelandu je umrl 5. decembra 86 letni John Hrovat, doma iz Novega mesta; v Ameriko je odšel pred 63 leti. V Ameriki je zapustil dve hčeri in sina, 27 vnukov in 7 pravnukov, v starem kraju pa brata Franca. Prav tam je umrla po šestdesetletni hudi bolezni tudi 70 letna Frances Oražem, rojena Klančar. Doma je bila iz Mohorja pri Vel. Laščah, kjer zapušta sestro Marijo Bavdek. V istem kraju je umrla še Mary Glavič, rojena Matijetič iz Sitarja pri Kostelu. Matijetič je celih 17 let, in tudi Lučka Bobnar, star 61 let. Doma je bil iz Vaja pri Mirni peči. Po dvo-mesečni bolezni je umrla v Clevelandu 66 letna Mary Andolek iz Vel. Slivce pri Vel. Laščah. Julija Brezovar, rojena Bojc, ki je bila rojena pred 71. leti v Dolenji vasi pri Ribnici, je umrla v Clevelandu po daljši bolezni. 26. no-

Bodo organizacije SZDL pravilno izkoristile zimski čas?

Po volitvah je delo v naših organizacijah SZDL kar nekaj zamrlo, čeprav so prav volitve pokazale, kaj moremo dojeti z aktivnim delom množičnih organizacij in posameznih aktivistov. Delovni ljudi, ki vedno bolj zavestno sodelujejo pri graditvi socializma, se vedno bolj zanimajo tudi za razna gospodarska in politična vprašanja doma in po svetu. Dobro pripravljeni in vodeni razgovori o teh vprašanjih bi morali biti stalna delna množičnega političnega dela organizacij Socialistične zveze.

Mnogo je naših organizacij SZDL po vsej Dolenjski, ki praznovati ne vedo, kaj naj bi delale, če ni slučajno nobene »akcije«, kot so volitve ali kaj podobnega. V prejšnji številki našega lista smo objavili dopis iz Dragovnje vasi pri Dragatušu, v katerem opisujejo, kako in o čem vse so se pogovorili na vsakem sestanku in tudi kaj so sklenili. Mislimo, da je podoben razgovor potreben v sleherni naši vasi, poudariti pa bi morala dati organizacija SZDL. Pretečni del vsakega gospodarskega problema bi lahko rešili s skupnim delom in napori, a ljudska oblast bo predvsem pomagala najprej tam, kjer se valetni sami najbolje zanimajo za napredek tudi so pripravljene

tudi sami doprinesti čimvečji deleži. Na sestankih pred volitvami so ljudje vedeli veliko povedati o raznih nepravilnostih pri socialnih podporah, invalidninah, o nepravilni odmeri davka in drugih podobnih zadevah, ki jih tavejo. Zakaj ne bi odbor Socialistične zveze sklical posebnega sestanka, na katerem bi se pogovorili morda samo o socialnih podporah in invalidnini ter premotirili, kdo prejema socialne podpore upravičeno in kdo neupravičeno. O nepravilnostih pri davkih je bilo že zelo veliko govora in tudi dokazov, da take nepravilnosti obstojajo. Kdo je bolj polklican, da se bori proti vsem nepravilnostim in nezakonom na vasi, kot prav organizacije SZDL? Temeljiti razgovori o takih zadevah bi bil prav gotovo potreben in koristen. Tudi na račun zakona o gozdocih je bilo veliko hude kritike. Zakaj ne bi na posebnem sestanku seznanili vse kmetovalce o pomenu zakona in se tudi pogovorili, katere določbe tega zakona ne ogrožajo življenjskim razmeram na vasi, predvsem pa kako je treba pravilno izvajati določila tega zakona, da bo dosežen cilj za katerega je bil sprejet.

Po vseh raste število nesmetnih pravd za vsako malenkost, ki pa žrejo težke stotisočake in ogrožajo marsikatero domačijo. Organizacija SZDL naj bi bila pobudnik, da bi se čimveč takih sporov rešilo doma brez dragih sodnih pravd, saj je staro pravilo, da nobena, tudi dolžena pravda ne prinaja koristi, pač pa le

izgubo. Organizacije in tudi občinski ljudski odbor bi morali skrbeti, da zaostale ljudi odvrtačajjo od pravaštva in jih opozarjajo na nesmiselnost te skrajno grede razvade.

Zvezna ljudska skupščina je sprejela za vrsto novih gospodarskih uredb za nov gospodarski sistem. Organizirane v vsaki vasi razgovore in študij teh novih gospodarskih uredb, ki so važne za vsakega državljana. V teku je razprava o družbenem gospodarstvem načrtu za letošnje leto. Pri tej razpravi mora sodelovati čimveč delovnih ljudi, saj je družbeni načrt del njihovega življenja. Oni ga bodo ustvarjali s svojim delom. Dosedaj je nimamo poročil, da bi organizacije SZDL pripravile množični razgovor o vseh teh važnih vprašanjih.

Poleg splošnih izobraževalnih tečajev, ki so pa največkrat prepuščeni predvsem prostovolnim delavcem in strokovnjakom, bi bili prav primerna oblika zimskega dela bralni tečaji. Kulturno prosvetno delo je prav tako največkrat samo stvar nekolic postrvovalnih ljudi, moralo pa bi biti stvar množični organizacij in njihovih vodstev.

To je samo del koristnega dela, ki ga lahko opravi SZDL v zimskem času. Od prvotnovalnega in pravičnega dela njenih članov je veliko odvisno, kako bodo naši delovni ljudje spremljali napore ljudske oblasti pri nadaljnem dviganju gospodarstva in kako se bo razvijala in krepla socialistična zavest ljudi naše Dolenjske.

P. R.

Ustanavlja se društvo za pospeševanje gospodinjstva

Tako na deželi kakor tudi v mestu imajo danes naše žene — gospodinjice premalo znanja v gospodinjstvu. Marsikaj bi se dalo v naših domovih izboljšati, prigraniti, če bi gospodinjice imele nekoliko več strokovnega znanja in če bi imele bližji poled na življenje zunaj v svetu. Spoznale bi, kako znajo napredne žene s skromnimi sredstvi urediti svoj dom, udoben dom in nuditi svoji družini zdravo hrano.

Vse žene bi se morale zavedati, da je od njih odvisno, če bo dom prijeten, če bo stanovanje res lepo urejeno, če bo prehrana zdrava in če bodo njihovi otroci res pravilno vzgojeni v poštene in praktične ljudi.

Naše žene imajo veliko dobre volje, da bi postale vzorne matere in gospodinjice, rade bi zdravo hranile svoje družino, vendar dostokrat ne vedo, kako naj s skromnimi sredstvi to dosežejo. Rade bi vzgojile svoje otroke v praktične ljudi, toda tega niso vedno zmogne, ker same večkrat ne znajo biti dovolj praktične.

Naše žene bodo imele priliko razširiti svoje znanje v novo osnovanem ženskem društvu za gospodinjstvo. Društvo vabimo vse gospodinjice, učiteljice, učiteljice življenja in ročnih del ter ostale učiteljice, ki poučujejo gospodinjstvo, vodijo ali organizirajo gospodinjice tečaje. Vabimo tudi vse gospodinjice, ki žele sodelovati pri pospeševanju naprednega gospodinjstva. Zglase naj se čimprej na Kmetijski gospodinjški šoli Mala Loka ali na Kmetijski šoli Grm, kjer bodo dobile vsa potrebna pojasnila.

Iniciativni odbor društva za gosp. izobraževanje

25.000 DINARJEV SO PREJELI

Lani 1132 rojstev v Novem mestu

Po podatkih mestnega matičnega urada je bilo lani rojenih v Novem mestu 1132 otrok. Število porodov naraslo je leta v leto. Medtem je bilo n. pr. leta 1947 rojenih v Novem mestu 420 otrok, pa je bilo leta 1952 v novomeški porodnišnici že 1008 porodov. Odkar je odprt Materinski dom, se rošencev iz vse krajev Dolenjske čedalje raje zatekajo k porodum v Novo mesto.

lanl trije naročniki Dolenjskega lista oz. njihovi svoji zaradi posledic nesreč od Državnega zavarovalnega zavoda v Novem mestu, ker so imeli v redu poravnano tekočo naročnino za naš tekniški. Ali veste, kdaj vas lahko prizadene nezgoda? Nikomur je ne privoščimo — kadar pa je nesrečen slučaj tu, je nepraktično denarna pomoč dvakrat zaželeni! Nič vas ne stane, če si tudi v zagotovite brezplačno nezgodno zavarovanje. Čim ste poravnali naročnino za Dolenjski list, plačujemo za vas vsak mesec zavarovalno premilo novomeški podjetnici DOZ! Ne pozabite — za 40 dinarjev na mesec imate v hiši vsak petek Dolenjski list, z njim pa tudi plačano nezgodno zavarovanje!

Kakšne cene imajo svinjske kože?

Sedaj je čas »koline« pa nas je ta in oni že vprašal, kakšne so neki letos cene svinjskih kož. Mislimo, da bomo ustregli našim bralcem, če jim te cene navedemo. »Koteks«, podjetje, ki odkupuje svinjske in druge kože, plačuje takole (cene so navedne brez davkov za I., II., III. in IV. kategorijo):

- svinjske kože sloj. in njim enake 1 kg 150 din, 120 din, 90 din, 60 din;
- svinjske kože hrv. z ravno ščetino 1 kg 130 din, 104 din, 78 din, 52 din;
- svinjske kože hrv. s kodr. ščetino 1 kg 120 din, 96 din, 72 din, 48 din;
- merjasi, domači in hrvaški 1 kg 60, din, 48 din, 36 din, 24 dinarjev;
- svinjske kože (divje) s ščetino na hrbtu 1 kg 150 din, 120 din, 90 din, 60 din;
- svinjske (divje) brez ščetin na hrbtu 1 kg 60 din, 48 din, 36 din, 24 din.

Vsem, ki sprašujejo za višino letošnje naročnine: celoletna . . . 480 din polletna . . . 240 din za inozemstvo . . . 900 din ali 3 ameriške dolarje. Uprava »Dol. liste«

VESELA PRIGODA DEDA ŠČUKARA

Ded Ščukar je navdušenega stalnega sprejela imenovanje stalnega kočijaža pri upravi kolhova. Jakov Lukič mu je izročil dva bivša kulaška žrebca, namerjena za službena pota in mu zabil: »Cuvaj ju kakor punčico v očesu! Glej, da bosta rejena, ne vozi prehitro, ne dirkaj z njima! Tale sivi Titkov je zlahkne sorte, pa tudi pram ima v sebi dobro donsko kri. Zdjaj nimamo velike vožnje, kmalu ju bomo prepustili h kobilam. Ti odgovorjaš zanje!«

»Nehaj no, za božjo voljo!« je zagodral ded Ščukar. »Mislil, da ne vem, kako je ravnanj s konji? Hej, koliko sem jih imel na skrbi in tes svojih dolgih letih! Ni toliko las na glavi, kolikor konj je šlo skozi moje roke.«

V resnici pa je v vsem Ščukarovem življenju »šlo skozi njegove roke« nič več ni manj kakor — dve kobilici! Eno od njih je zamenjal za kravo, z drugo pa se je pripetila tale zgodba: Pred dvajsetimi leti se je ded Ščukar pristržno natak vančral iz vasi Vojskovo in v spotoma kupil tisto kobilico od nekega cigana za trideset sre-

brnih rubljev. Ko si je pri kupovanju kobilico ogledal, je bila na očih okrogla, tršata, toda klapouha z mreno na očeh, vendar zelo živahna. Ded Ščukar je celo dopoldne trčil s ciganom. Ze tridesetkrat sta udarila v roke, se ločila, pa še spet sešla.

»Zlato, ne kobilica! Kadar zdrži, zapri oči, pa ne boš videl tal. Misel! Pitali: je trdil in prisegal cigan, pljuval in lovil od utrujenosti onemoglega Ščukara za krajec suknje.

»Kojnkaj skoraj nima, z očmi škilil, kopita ima vsa zapokana, vamp povešen. Kakšno zlato neki Mrha, da se bi šlovek zjokal, ne zlato!« je ded Ščukar grazil kobilo; strašno ga je imelo, da bi cigan popustil pri zadnjem rublju, zaradi katerega se nista mogla zбоgati v cent.

»Kaj pa potrebuje zobe? Bole se manj poži! Ampak kobilica je mlada, bog mi je priča! Otroku, pa ne kobilica — zobe je izgubila v neki težki bolezni. In kaj te moti mrena? Niti ni mrena, temveč vnetje! Kopita se bodo zarastla, čistila... Kobilica je res siva, ne kdo ve kaj lepa, pa menda ne boš z

skve. Dragocena živalca!« Cigan je še to in ono vplj za Ščukarom, ki je vlekel za seboj kupljeno kijuse; okrog sotori in med nogami cigarov so tulili ciganički, umazani in črni ko kavke, ciganke so se krohotale in cvilile. Ded Ščukar se ni zmenil za vpitje, še je svojo pot in dobrodušno premišljeval: »Bom že videl sam, kakšno mrho sem kupil. Ko bi imel denar, bi si že boljše privoščil. Ampak cigan je silivoščil, veseljak, kakor jaz... No, se bova s staro peljala v trg.«

Toda prišel ni niti do Tubsjanske, ko se s klapoušico začela goditi čuda! Ded Ščukar je po naključju pogledal nazaj in odrevenel; za njim ni stopicala tista kupljena kobilica, vampastra in sita, temveč neka mršava para z upalim trebuhom in globokimi vrtinami v križu. V pičli pol uri je shujšala na polovico. Ščukar se je posala in prišel na vrhu, je z živžigom in brilzgom bruhala smrdljiva sapa in brizgalo tekoče govno.

»No, to je tisto, da!« je zastokal Ščukar in se prijel za glavo. Potem je s podeseterjeno

silno potegnill kobilico za seboj, vulkanski izbruh njenega trebuha so trajali prav do Tubsjanske — po poti so ostale sramotne sledi. Ko bi Ščukar vodil kobilico na povodu, bi morda srečno prišel v Gremjačji Lovh; toda komaj je dospel od prvih hih v Tubsjansko, kjer je živel njegov kum in dosti poznanih kozakov, sklenil za jahati kupljeno živalico in pojediti čeprav v koraku, ne pa jo vleči na povodu. V njem se je nenadoma zbudil nezasišlan ponos in njegova stara želja, da pokaže, kako se je on, Ščukar, izkopal zdaj iz revščine in jezdi lastnega, čeprav zanikrnegona konja. »Trrr, hudicevka, samo plesala bi!« je surovo zavpil Ščukar, ko je s priptim očesom ujel, da iz hiše, pred katero se je ustavil, prihajajo znan konjak. S temi besedami je prijel za uzdo in se spokončil. Njegova kobilica, ki je plesala in ritala nemara nekoc v davnem detinstvu, zdaj zares ni imela takega namena. Ustavila se je, klavrnovo povesila glavo in potegnilla zadnje noge podse. »Mimo kuma bi res morala pojediti! Naj vidi!« si je mislil Ščukar, poskočil in se zavavil s trebuhom na ostri greben kobiličnega hrta. Zdjaj pa se je pripetilo nekaj, o čemer so lep čas govorili kozaki v Tubsjansku: prav v tem kraju je doživel Ščukar nezasišno sramoto; izročilo o njem se je

ohranilo do naših dni in bo verjetno prešlo v novi rod... Komaj je Ščukar skočil od tal, se zleknil čez hrbet in jo skušal zajahati, se je kobila opotekla, v njenem drobu je nekaj zagrnelo, pa se je kakor je bila dolga in široka sedela na cesto in izgubila rep. Ščukar je iztegnil roko, zletel čez cesto in razprostri po prašni travi. Razkačen je skočil na noge in, videč, da je kozak opazil njegovo sramoto, skušal zadevo popraviti z vpitjem: »Samo ritala bi, kaj! Hudicevka!« je tulil in brcal žival. Kobila je vstala in sklonila gobec k uvelj travi, kakor, da se ni nič zgodilo.

Kozak, ki je to opazoval, je bil velik burkež in veseljak; preskočil je lezo in stopil k Ščukaru. »Pozdravljen, Ščukar! Lej, no, konja si kupil!«

»Da, kupil, samo malce so me opeharili! Štatijiva je mrha; lepo sem jo zajahal, ona pa — hop na tla. Očitno še ni navajena ježe, izjahana ni.« Kozak je priprl očl, jo dvakrat obšel in mimogrede pogledal se bove in reklet resno: »Kajpak, navajena ni! Zivalca je videti zlahkne krvi. Po zobeh sodeč, ima takole petdeset let, niti dneva manj. In ravno zato, ker je zlahkne sorte, je ni mogel nihče ukrotiti.« Ščukar je vnel, da kozak sogovuje z njim, pa je opogumilno pobaral:

»Povej no, Ignatij Porfirilč, čemu je tako na vsem lepem shujšala? Peljem, jo kobilica, pa ne mi kar pred očmi taja; iz nje uhaja smrdljiva sapa in bruha blato, kakor po nalivu iz prepadne ceste. Vse cesto je ojpapsu! « Ушаму ој ud ušpjuosk? P! Menda ne od ciganov?« »Prav od njih, tamle za vašo vasjo taborijo.«

»No, ti pa povem zakaj je shujšala? — zato, ker so jo prej, ko so jo tebi prodali, naphinili,« je pojasnil kozak, ki je poznal konje in cigane. »Kadar konj od starosti shujša pa bi cigani radi prodali — kaj naredijo: v zadnjico mu porinejo votli trstovec, potem pa vsa ciganska zlahta piha zapovrstvo v konja, dokler se mu ne napno bokli, da postane okrogel in vampašt. Ko ubode paro naplhnejo, da je videti debela kakor vol, hitro potegnega ven pihalnik, luknjo pa zatlačijo s smolasto kunjjo ali s povsemem prediva, da bi sapa ne ušla. Vidiš — ti si kupil tako naphinjenko kobilo. Med potjo je zatilj nemara izpadel in tvoja kobilica je začela hujšati... Pojdi nazaj in poišči tisti zamášek... midva jo bova v trutunčič naj jih naphinejo!... je obupno zakrčkal Ščukar in odviharil v cigansko taborišče. Ko pa je pridiral na holmec, je videl, da ni pri reki ne šotorov ne voz. Kjer je stalo tabo-

NOVE GRADNJE

- edina rešitev stanovanjskih težav v Novem mestu

Stanovanjske težave so vsakekor najbolj pereče vprašanje Novega mesta, kar je na svoji 14. redni seji spet ponovno ugotovil ljudski odbor mestne občine, in rastejo iz leta v leto. Lani je bilo razen starih prostora, ki čakajo že tudi po več let, vloženih še 245 novih. Trenutno je na stanovanjskem uradu 359 neredenih prostora; razen teh je precej tudi takih s sodno odpovedjo. 284 je prostora za družinska stanovanja, ostale so pa za samska.

Jasno, da novomeške stanovanjske vprašanja ni mogoče rešiti v okviru sedanje stanovanjskega prostora, rešitev je samo v gradnji novih hiš. Ob večjem razumevanju posameznikov bi tu pa tam res še lahko koga spravili pod streho, toda celotnih stanovanjskih težav samo z utesnitvijo ni mogoče odpraviti. Stanovanjski referent ljudskega odbora mestne občine ima zelo težavno nalogo, saj je za marsikatero družino primerno stanovanje prav resno socialno in zdravstveno vprašanje, ki ga pa referent kljub najboljši volji ne more rešiti. Vrh tega večkrat naleri tako on, kot člani stanovanjske komisije na veliko nezumevanje pri stanodajalcih in stanovnicah. Posamezni hišni lastniki se večkrat skušajo ohraniti stanovanjske tako, da navlečejo v hišo vso mogočo kramo ali pa se izgovarjajo, da je soba zasedena, čeprav ni.

Tudi muhasti prošilci povzročajo stanovanjskim organom dosti preglavic. Je veliko primerov, da je prošilec dobil nakazilo za stanovanje, za katerega se je sam pogotovo, nato pa se je na vsem lepem proti odložbi pritožil. Značilen je primer stranke, ki jo je bilo treba preseliti, da je lastnik prišel v svojo hišo. Osem mesecev se je vlekel to vprašanje. Izdanih je bilo 6 odločb o zamenjavi, toda prizadeta stranka je vedno staknila kak vzrok za pritožbo in zavlačevanje. Pritožila se je celo proti odločbam, ki jih je sama predlagala. In zanimivo je to, da ta stranka ni v delovnem razmerju in je v Novem mestu zasedla stanovanje brez nakazila stanovanjskega referenta!

Pri dodeljevanju stanovanj je bilo tudi še lani precej raznih in-

tervencij. Saj je res, da ni mogoče v vsakem primeru upoštevati vlozene prošnje po vrstnem redu, ker vsi primeri niso enako nujni, vendar bi se morale tudi take dodelitve reševati le z vednostjo stanovanjskega referenta. Tako je pa prav zaradi intervencij večkrat kršena zakonitost, kar moramo še posebej grajati.

Rešitev stanovanjskega vprašanja je samo v gradnji novih hiš. Kajti kup neredenih prostora se bo večal iz dneva v dan, ker mestno prebivalstvo narašča. Gradnja se nove delavnice, ustanavljajo nova podjetja, dotok ljudi v mesto je še vedno velik. Nova stanovanja morajo graditi predvsem podjetja, da priskrbijo svojim delavcem in uslužbencem primerna stanovanja. Obveljati mora načelo, da je tre-

ba v prihodnje najprej ali pa vsaj hkrati z graditvijo tovarne ali delavnice zgraditi tudi stanovanja. V tem oziru so novomeška podjetja za svoje delavce in uslužbence vse premalo storila, kar je spričlo raznih težav pri gradnji nekoličanj opravičljivo, toda vnaprej bo le treba začeti drugače.

Dober vzgled je »Pionir«. Zgradil si je dokaj lepih in udobnih stanovanj, nekatera pa usposobil za bivanje, tako da ima v Novem mestu že 30 družinskih in 40 samskih stanovanj, čeprav je tukaj samo del njegovega podjetja. Godzno gospodarstvo je lani tudi zgradilo 5 družinskih in 4 samska stanovanja za svoje ljudi. Kolektivni industriji čevljev si je lani uredil na podstrešju bivše davkarje kar 16 samskih stano-

vani. Kolektivni Tovarne lesnih izdelkov bo letos tudi začel graditi stanovanja za svoje delavce in uslužbence. V ta namen bodo porabili ves višek plačnega fonda. Slab primer pa je ukrajno gradbeno podjetje »Krk«. Odkar obstoji, je razen upravnih prostorov uredilo samo tri samske sobe za svoje potrebe. Če bi vsi posamezniki »Krk«, bi bilo stanovanjsko vprašanje v Novem mestu še bolj pereče kakor je.

Omogočiti je pa treba tudi privatnikom gradnjo stanovanjskih hišic. Interesov je veliko, treba jim je le nuditi kredit po primerljivih pogojih, Stanovanjska kriza v Novem mestu je huda. Reševati jo moramo vs skupaj, elastično in pogumno, saj birokratskega menčanja smo imeli že dovolj.

Potoški „Hrvatarij“

Ko nastopijo mrzli jesenski dnevi obuja marsikateri Potočan, posebno starega rodu, spomine na čase, ko so morali čez zimo hodit drvarit na Hrvaško. Iz roda v rod (kdo ve, kdaj so šli prvi Potočani) so hodili redno vsako jesen »Hrvatarij« v hrvaške in bosenske gozdove podirati stoletne hraste, bukve in gabre, na spomlad pa so se vrnili s težko prisluženim denarjem. Hrvatariji so hodili na delo vse do začetka druge svetovne vojne. Po vojni so imeli dela dovolj domov, vendar je spomin na Hrvaško in Hrvatarije še zmerom zelo živ.

Hrvatariji so se zbrali kak teden dni pred odhodom na delo v hiši kosatarja (vodje) »kompanije«, ki je štela 9 do 11 moških. Na posvetu so določili kuharja, 14 do 16 let starega dečka. Kuhar je dobil samo polovico zaslužka. Fantje od 16 do 20 let so bili pomagali in so prejeli tri četrtine zaslužka, ostali člani kompanije, izkušeni možje in fantje — gozdariji so jih imenovali tal, so imeli pravico do polnega zaslužka. Posvetovanje Hrvatarijev se je končalo in zalilo

v vaški gostilni. Dan, ko so Hrvatariji šli, je bil praznik za vso vas. Do tri ure oddaljeno postaje Zlebiš se se peljali na lepo okrašenih vozovih.

Prišedši na svoje mesto, so prihod po stari kranjski navadi spet proslavili s pijačo. Z delodajalcem so se za višino plačila že prej pogodili. Delali so večinoma na akord. K nemu delodajalcu je skoraj redno prišlo več kompanij, do deset. Da ne bi prišlo do ne ljubljenih preprirov so kosatarji kompanij vlekli listke, na katerih so bile številke »linije«. Linija, ki jo je kosatar potegnili, je pripadla njegovi kompaniji.

Prvi dan so Hrvatariji navadno prenočili kar pod milim nebom, drugi dan je zrasla iz hloedov in na novo obtesanih železniških pragov lična gozdarska kočja, drugi dom Hrvatarijev.

Kompanisti so odhajali na delo rano zjutraj, še v temi, kuhar je začel pripravljati zajtrk — koruzne zgance, ki so morali kar plavati v masti. Za kosilo so imeli izmenoma štruklje in »sporbiks«-rezance ter fižol s prežganjem. Ob ne-

deljah in praznikih je prišlo na mizo meso. Zanimivo je, kako so meso delili. Kuhar je narezal toliko kosov, kolikor mož je štela kompanija. Nato je stopil pred vrata kočje in jih zaprl za sabo. Kosatar je zdaj od kuharčice jemal kos za kosom in sprotil vprašal, komu pripada. Tako je bilo meso razdeljeno brez protekcij, če izvzamemo kuharčica, ki je dobil izbirek, ampak kuharček si je že znal pomagati.

Ob nedeljah so šli Hrvatariji v bližnje vasi, radi so prepevali, se poveselili z dekleti in plesali.

Delo v gozdovih je bilo naporno. Napravljali so hode, želez. prage in drva. Zaslužek je bil za tiste čase še kar dober. Povprečno je Hrvatarij zaslužil na dan 70 do 80 dinarjev; vožnjo so imeli plačano.

Spomladni so bili Hrvatariji vrnili v Loški potok. Vrnitev so praznovali še bolj slovesno, kakor odhod. Spet so pili in peli in plesali. Drugi dan so bili Hrvatariji spet navadni Potočani, do jeseni, ko so jo vnovič s sekirami in plenčkami mahnali na Hrvaško.

Karel Oražem

Svečana seja organizacije PLZ v Črnomlju

Ob petletnici ustanovitve Protiletalske zaštite v naši državi, 27. decembra, je črnomlajska PLZ sklicala slavno svečo. Seje so se razen članov udeležili tudi mnogi gostje, predstavniki ljudskih odborov, množičnih organizacij,

Del članov PLZ in gasilcev na praktični vaji v Črnomlju

vojske, ustanov in podjetij. Po pozdravnem govoru je imel obširno poročilo Klemenčič Maks, načelnik tajništva za notranje zadeve okraja Črnomelj. Omenil je pomen organizacije PLZ, njeno razvojno pot, moderno ureditev v vseh državah in pa kako se je razvijala pri nas. Prikazal je težave in napore posameznih enot, kakor tudi posameznih članov, opozoril pa tudi na dosežene uspehe. Občinski ljudski odbori kažejo še vse premalo zanimanja za naloge, ki jih ima PLZ. Materialna preskrba, prostori, strokovno usposabljanje članov PLZ, vse to so stvari, za katere so odgovorni ljudski odbori, seveda ob pomoči množičnih organizacij, ustanov in podjetij.

Iz poročila smo slišali, da je PLZ črnomlajskega okraja od 1948 do danes organizirala 46 tečajev, na katerih je uspešno opravilo izpite 1128 članov. Na petih javnih vajah v Črnomlju in v Metliki je sodelovalo 472 članov in gasilcev.

po gričih je obšel vas. Utrujen od hoje ni več hotel vlačiti kobilice na povodcu; sklenil je, da jo žene pred sabo. In zdaj vrnil. Prijazni Ignat Porfirij je spet prišel iz svoje bajte. »Jaz bi kupil s tako težavo, posebno bom kobilici zleknil pod vamp in jo podpiral s hrbotom, in jih se ne bo spet sesedla — kajpak zaradi svoje jezovitosti — ti pa jo zajedi,« je nasvetoval. Moker od sramu, bridkosti in potu je Ščukar sprejel Ignatijevo predlog in se nekako je skobacal na kobilico. Ampak njegove nadloge se niso bile končane: kljusa to pot ni klecnila, pač pa pokazala neverjetno čudovit poskok. Prednje noge je metala naprej kakor v kalopu, z zadnjimi pa ritala visoko na hrbet. S tako hito je vihrala s Ščukarom do prve ulice. V tem podivjanem dirkanju je Ščukaru odletela kučma rišče, je trpel modrikast dimmek iz nepogastega ognja, v in štiri pot mu je od strašnih streljav nekaj zahrčalo v drobavju in se dobesedno potrgalo. »Sveta nebesa! To je predvidej ...« je rekel Ščukar in skočil na tla. Napotil se je po kobilici, toda ko je videl, da mu hitijo naproti ljudje, jo je naglo ubral nazaj in odpeljal nesrečno tako nanaglo razdivjavno kobilico iz vasi. Vse do vetrnega milna ga je sledila otročad, potem pa je zaostala. Ščukar se ni več upal jezdit cigansko »Misels«; daloč

(Prevod: S. Š.)

V mobilnih enotah, dotedaj so le Črnomlju in Metliki, je 111 članov; v Črnomlju ima štab že postavljeno komando mesta z vsemi potrebnimi sredstvi. Vaških enot je organiziranih 35 z 241 člani. So skoraj v vseh večjih vaseh, razen v Dragatušu, kjer v sled malomarnosti občinski ljudskega odbora PLZ, kaj šele vaških odborov. Med najboljšimi organizacijami PLZ sta Črnomelj in Metlika.

Po referatu so bile najboljše članom podeljene knjižne nagrade, nato pa so imeli vsi udeleženci slavnostne seje skupno kosilo. Darko

DOPISUJTE V »DOLENJSKI LIST«

STARI PROBLEMI na okrajni mladinski konferenci

V nedeljo 10. januarja je bila v Novem mestu redna letna okrajna mladinska konferenca, katere se je udeležilo izredno veliko delegatov iz vsega okraja, poleg njih pa tudi zastopnika Centralnega komiteja LMS, okrajnega in mestnega komiteja ZKS ter Sveta za prosveto OLO Novo mesto.

Iz poročila in obširne razprave je razvidno, da se mladinske organizacije še vedno bore s stari težavami. Izven organizacije je še vedno okrog 42% mladine v okraju. Občinski komiteji LMS še niso povsod razvili potrebne iniciative za delo mladinskih aktivov, in so slednji marsikje bolj delali kot občinski komiteji. To velja za Mirno peč, Sentjerne, Smarjet in še nekatere občine, najbolj mrtva pa je mladinska organizacija v — Novem mestu. V okraju so trenutno 103 mladinski aktiv, ki imajo 3.855 članov. Med članstvom je več mladink kot mladincev. V raznih društvih sodeluje 2.670 mladink in mladincev. Lansko zimo je obiskovalo tečaj 848 mladink in mladincev, toda spet veliko več ženske kot pa moške mladine. Na konferenci so bili menja, da bi bilo potrebno zimske izobraževalne tečaje iz kmetijstva nadaljevati v poletnih mesecih s praktičnim poukom in poučnimi izleti.

Stara težava mladinskih organizacij so primerni prostori, kjer bi se mladina lahko zbirala. Pri tem moramo približiti, da mladina v tem prizadevanju res ne naleti na potrebno razu-

mevanje merodajnih. Delegat iz Trebnjega je povedal, da je mladina dotedaj imela v Združenem domu primeren prostor in zato je tudi delo organizacije razgibano. Sedaj pa pravijo, da bodo to sobo uporabili za skladišče trgovskega blaga, mladinska organizacija pa bo ostala brez prostora. Res je dovolj žalostno, da ne more dobiti prostorov v zadržanih domovih, ki morajo biti predvsem na razpolago za kulturno prosvetno delo na vasi in ne samo za trgovanje kmetijske zadrage.

Tudi ostale množične organizacije ter posamezni komunisti še vedno podcenjujejo mladinske organizacije, čeprav je njihova naloga pri dvigavanju socialistične zavesti naših ljudi izredno važna. Tudi pri delavnih svetih in v kolektivnih nasploh vse premalo upoštevajo mladino pri upravljanju podjetja in sodelovanju o gospodarjenju.

Delegat novomeške gimnazije je načel izredno pereče vprašanje učnih načrtov na naših šolah in poudaril, da so letni preobširni, nepraktični in neizvljenski. Povedal je, da po krivdi takih učnih načrtov letos na pr. na novomeški gimnaziji v VIII. razredu ne bo nobenega odličnjaka, čeprav je v razredu nekaj prav pri- nih dijakov.

Na splošno kaže mladina vedno več veselja do kulturnega dela tako v igralskih družinah kot v raznih pevskih in godbenih društvih, le da ji pri tem manjka pomoč starejših izku-

Zena indom

Nekaj o soli

Kuhinjska sol je ena tistih soli, ki so potrebne za rast in vzdrževanje človeškega organizma. S soljo dajemo okus jedem, uporabimo jo pa lahko še za marsikaj drugega.

Sol pri kuhi moramo znati uporabljati. Vse vrste sojiva solimo šele takrat, kadar je fižol, grah itd. Če mehko kuhan. Jerca in ledvičke solimo tik preden jih jemo, drugače se strdijo. Napačno je misljenje, da se sladki kolači in torte pripravijo brez soli. Malce soli izboljša okus sladkim jedem. Če mleko, v katerem bomo zakuhale riž ali kašo, malo osolimo, bo jed veliko okusnejša.

Riba bo ostala sveža 12 do 15 ur, če jo po očiščenju nadrgnemo znotraj in zunaj s soljo, ki smo ji pridali malce sladkorja.

Kovinaste tase zarjavijo, če jih umivamo v vodi. Rajši jih odrgnimo s segreto soljo, pa ne bodo rjavjele.

Sveže madeže od kave, sadja in rdečega vina odstranimo z belih prtov, če madež posopemo s soljo, pustimo 1 do 2 uri, nato pa operemo v topli milnici.

Kuharica je »zaljubljena« in jo presolila juho. Ni tako hudo. Prililiti je treba malo vode, olupiti 2 do 3 krompirje in jih dati v juho, pa nihče ne bo opazil kuharičine »zaljubljenosti«.

DOMAČE ZDRAVILO ZA NESPEČNOST

Zgodi se, da kar nenadoma slabo spite, noč za nočjo, in seveda je potem človek čez dan ves utrujen in »brljav«. V takem primeru nikar ne jemljite praškov za spanje, ker se jih boste hitro navadili. Okoristite se raje s prastarim domačim zdravilom: vzemite dve cunji, zvedra čisti, ju namočite v razredčen kis in si ovijte vsako nogo posebej okrog gležnjeve. Dobro je, če ovijete povrh kako nepremočljivo tkanino, nato pa si obujete še tople kratke nogavice. V tleh, štirih dneh se vam bo spet povrnil zdrav in krepil spanec.

ČIŠČENJE OKEN

Čiščenje oken je videti kaj lahko, v resnici pa zahteva precej potrpljenja in truda.

Najprej je treba z mehko krtačo dobro očistiti okenske okvirje prahu, ki se nabira zlasti v kotih. Nato jih je treba umiti z milnico. Če so zelo umazani je dobro dodati vodi kak pralni prašek. Sele ko so okviri in police res umiti, se lotite šip. Vodi dodajte malce salinijaka, soli in špirta. Ko ste s tem očistili šipe, jih splaknite s čisto vodo, obrišite s popolnoma čisto krpo, nato pa še zdrgnite s časopisnim papirjem. Pred čiščenjem šip odstranite madeže od mih (ali apna); najlaže boste to storile s špiritom ali kisom. Če so na šipi madeži od strnjene laka ali kake druge mastne barve jih odrgnite s kakim srebrenim predmetom pa ne bo na šipi ostalo nobenih prask. Ne smete pa umivati šip, kadar nanje sij sonce. Lepo očiščena okna pričajo o vestni in skrbni gospodinjici.

Za tiste, ki nosijo »najlonce«

Stari Arabci so lahko in prosojno tkanino, imenovano muselin, okrstili za »krski zrak«. Bila je tako tanka, da je velika tančica iz muselina lahko šla v orehovo lupino. »Tkanji zrak« bi danes lahko rekli ženskim nogavicam, ki prazidenejo nežnemu spolu toliko skrbi. Nylon nogavice (najlonce) si danes že vsaka želi, saj so res lepe in imajo vrsto prednosti, treba je pa znati ravnati z njimi.

Če si kupite nylon nogavice jih ne pustite ležati v omari, temveč jih nosite. Preležane zelo rade pokajo že prvi dan, ki jih obujete. Najbolje je, da si kupite dva para iste barve in vrste, ker boste tako imele namesto dveh štiri nogavice. Saj ste že same opazile, da se zmerom raztrga le ena nogavica, druga pa ostane cela. Če imate torej dva enaka para, jih boste lahko nosile dlje.

Ko nylona nogavice sezujete jih takoj splahnite v mrzli vodi, ker znoj razjeda fina nylonska vlakna.

Tanke in občutljive nylon nogavice obuvajte z rokavicami, ker jih z nohti lahko silno hitro raztrgate. Če boste ravnale pazljivo, vam bo tudi ta »tkani zrak« deljal časa služil.

NIC VAS NESTANE, zavarovani pa ste za 20.000 dinarjev

za slučaj trajne invalidnosti ozir. za 10.000 dinarjev za slučaj smrti zaradi nezgode, če imate v režu poravnano naročnino za DOLENJSKI LIST!

Zimska izobraževalna dejavnost v Brusnicah

Vsak začetek je težak, to vemo tudi v Brusnicah. Če dokaj dolgo smo govorili o potrebi izobraževalnega dela, začeli pa nismo in tudi nismo mogli začeti, dokler ni bilo dovolj pripravljencev za že zdavnaj predvidene tečaje, dramatsko uestvovanje in podobno. Toda vztrajanje je lepa čednost in mi smo vztrajali. Sedaj pa že lahko beležimo, za začetek seveda, kar lep uspeh.

Za 29. november je učiteljsko organiziralo lepo proslavo. Mladina je zalrgala enodejanko »Solski nadzornik«, šolarji pa so dali solospve, recitacije in druge točke. Prvič je št pil na oder tudi mladinski ženski pevski zbor in »e kar dobro odrezal. Ta dan so bili pogoščeni tudi pionirji, nekateri pa sprejeti v pionirsko organizacijo.

Ob koncu leta smo pričakali Dedka Mrza. Šolarji so se zbrali v gasilnem domu, kjer je bila najprej prireditve, nato pa je Dedek obdaroval vse šolske otroke in večino predšolskih.

Najtrši oreh pa so bili izobraževalni tečaji. Prijavljenrev ni bilo in ni bilo. Končno smo le uspeli, da sta pričela delati gospodinjski in gospodarski tečaj. Za gospodinjskega je bilo nenadoma toliko zanimanja, da moramo zaradi prostorov, v katerih je praktični tečaj, odklanjati nove prijave. Ze sedanje prijavitelke so na temes in smo morali tečaj razdeliti tako, da nekateri šivajo, ko druge kuhajo in obratno.

Mladina bo v kratkem začela študirati Dickensovo igr Cvrček za pečko, misliljo pa ustanoviti tudi svoje kulturno umetniško društvo.

Razen uspehov pa moramo seveda omeniti tudi neusphe. Prvi je bil ta, da je tečaj za zdravstveno izobrazbo ženske mladine klavno propadel, kar je največ zasluga brusniških deklet samih. Imeli smo ga štirikrat, potem pa ni bilo več obiska. Ljudska univerza še tudi ni pričela z delom, čeprav imamo že načrt predavanj. Težava je s predavatelji, prihajali naj bi iz Novega mesta,

nimajo pa prevoznih sredstev. Vprašanje je tudi obisk, ker ne moremo trditi, da se vaščani za predavanja bogve kaj zanimajo, seveda da po možna tudi presenečenja.

Vse naše delo bi bilo mnogo lažje, če bi imeli večjo ali vsaj kurjeno dvorano. Gasilni dom nima niti peči, oder je v slabem stanju, ni kuller itd. Občinski ljudski odbor in drugi bi se morali za rešitev tega problema resno zavzeti. Druga težava je mnogokrat obljubljena elektrika. Ljudje zelo godrnjajo, zato naj bi bilo drugič raje manj obljub.

Naj se ob tej priliki tudi lepo zahvalimo vsem, ki so nam materialno pomagali, da smo 29. novembra pogostili, za novo leto pa obdarovali naše otroke. Posebna zahvala Trgovskebornici, OLO, Socialnemu skrbstvu in Društvu prijateljev mladine iz Novega mesta, Kmetijskih zadrugi v Brusnicah, tov. Jarčevi in Banovki, ki sta prostovoljno pobirali prispevke po Brusnicah in okolici ter tovarišici Hudoklinovi. J. a.

Sred zime smo še popolnoma novo, 34.000 d nar ev vredno

ŽENSKO KOLO

pa čaka srečno lastnico ali lastnika, da ga popelje čez nekaj tednov v pomladno prelest. Še je čas, da se vključite v vrsto naših naročnikov, ki bodo deležni 24 novoletnih nagrad v vrednosti nad 150.000 dinarjev.

Kaj smo pripravili? Preberite:

1. ŽENSKO KOLO (dobavila »Prehrana« v Novem mestu)
2. KAMGARN ZA MOSKO OBLEKO (izdelek »Novoteksa«, Novo mesto)
3. VOLNENO BLAGO ZA PLAŠČ (izdelek »Tekstilana«, Kočevje)
4. JEDILNI PRIBOR (dobavila »Železnina« Novo mesto)
5. KAVNI SERVIS (dobavilo trg. podjetje »Rog«, Novo mesto)
6. ŽENSKA PLETENA JOPICA (izdelek »Belokrajinka«, Črnomelj)
7. ROČNI VOZICEK (izdelek Kolarsko-mizarskega podjetja Mirna)
8. 12 PORCELANASTIH KROŽNIKOV (dobav. »Rog« Novo mesto)
9. ŽENSKI GOJZARJI (izdelek Industrije obutve v Novem mestu)
10. VOZICEK NA 4 KOLESA
11. 50 KG BELE MOKE
12. ELEKTRIČNI KUHALNIK

Razen gornjih daril, ki jih bodo deležni izžrebanci iz vrst tistih naših naročnikov, ki bodo do 31. januarja 1954 plačali vnaprej celoletno naročnino, pa smo pripravili še naslednja darila:

dva ročna vozička — 4 porcelanaste skledice — keramične izdelke — garnituro ženskega perila — servis za liker — električno pečico — kuhinjsko posodo — trajno odlučilce itd.

Te nagrade so namenjene izžrebancem - naročnikom, ki bodo do konca januarja vplačali vsaj polletno naročnino.

Ne zamudite ugodne prilike — naročite si DOLENJSKI LIST če ga morda še ne prejemate! Razen brezplačnega nezgodnega zavarovanja se vam letos obeta ena izmed 24 lepih nagrad! Če lista morda še ne poznate, nam pišite, da vam ga pošljemo! Pošljite nam naslove znancev in prijateljev, da jim bomo poslali Dolenjski list brezplačno na ogled!

»DOLENJSKI LIST« - Novo mesto - poštni predal 33

IZ NAŠIH KRAJEV Januar - mesec Dolenjskega lista

Bo letos zgrajen most čez Krko na Loki?

Doletna želja prebivalcev Novega mesta na desni strani Krke in tudi prebivalcev bližnjih okolščinskih vasi je, da bi bil zgrajen še en most čez Krko in sicer blizu železniškega mostu ob bolnišnici. Ker ni tukaj mostu, mora dnevno 400 do 500 ljudi iz Kandiže, Smihela, Irče vasi, Broda in drugih bližnjih naselij po velikem ovinku v mesto. Zlasti velja to za dijake, delavce tekstilne tovarne, gradbenega podjetja »Pionir« ter vse, ki imajo opravka v Bršljnu. Pa prav tako iz splošnih in prav tako iz stratiških ozlogov je nujno potreben še en most čez Krko, saj je sedanjí močno preobremenjen in ga bo treba prav kmalu očistiti in razširiti. Ni potrebno se posebej poudarjati, kako potreben bi bil ta most za oba oddelka splošne bolnišnice. Ker se ni upanja, da bi na tem mestu gradili železobetonski most, kot je v načrtu, je ljudski odbor mestne občine mnenja,

da bi zgradili vsaj lesenega za osebni promet. Okrajni ljudski odbor je na zadnji seji sklenil, da odstopi leseni zašiti most v Strazi LO MO. Svet za komunalne zadeve mestne občine pripravljata načrt za postavitev mostu in upamo, da bo v tem letu postavljen.

Pet let Protiletalske zaščite

V decembru 1948 je bila z odlokom ustanovljena organizacija civilne protiletalske zaščite, kratko imenovana PLZ. Smisel te izključno obrambne organizacije je, da v mirnem času usposablja civilno prebivalstvo za obrambo proti sovražnim letalom za primer vojne, oziroma usposablja poseb-

ne enote, da bi v morebitni vojni škrebale, da bi bilo čim manj žrtev in škoda. V tem svojega obstoja je organizacija PLZ v številnih tečajih usposobila tisoče ljudi za pasivno civilno obrambo, hkrati pa so si tečajniki pridobili tudi znanje, ki ga potrebujejo pri svojem dnevnem delu.

Okrajni in mestni odbor PLZ v Novego mesta sta imela v po-častitev pete obletnice PLZ 26. decembra popoldne v Novego mestu svečano sejo. Samo v treh letih je na območju novo-mestnega okraja na tečajih PLZ opravilo izpite za razne enote mobilnih enot PLZ okrog 1000 tečajnikov, približno toliko pa za člane hišne PLZ. V tem času je bilo prirejanih tudi veliko praktičnih vaj. Zelo dobro organizirana PLZ je v Novego mestu, za kar imajo glavne zasluge predsednik mestnega odbora PLZ Alojz Mršič ter člani odbora Franc Horvat in Miloš Jakopc, poživitalno pa se udeležujejo poleg drugih tudi Stane Gregorčič, ki skrbi za dobro vzevanje med gasilci in PLZ. Od mobilnih enot je ena najboljših kemično tehničnih pod vodstvom tovariša Franca Colariča pa tudi vodja za vero pod vodstvom Srečka Maloviča je pokazal pri vajah veliko spretnost.

»Mislim, da jih bom lahko še veliko pridobil...«

je v uredništvu pretekli ponedeljek izjavil tovariš Mihael Bedenikovič iz Skrivjeve, ko je prinesel naročilnice za osem novih naročnikov. Kar mimogrede jih je dobil, ko je stopil okoli znanec in prijatelj.

»Brez časnika dandanes človek ne more več shajati!« mu je dejal kmet France Smrekar z Bojanke 11 nad Sentruperta, ko si je naročil Dolenjski list in ga za pol leta vnaprej plačal. Na naš tedenki pa so se naročili tudi Karel Pungertur, Malna 6, Ana Abina iz Loga 9 pri Mokronogu, Jožefa Jaklič iz Ravnika 15 pri Sentruperta, Bogo Zgajnar, klepar iz Mirne, Leopold Držar z Gomile 8, Kragelj Anton, cestar iz Brezovčev 2 pri Mirni in Stanko Kolenc, kolar s Trstenika 44.

»Največ uspeha bo zdaj pozimi na vaseh, ko imajo ljudje več časa za branje in radi vzamejo v

Kaj si želijo od Dolenjskega lista?

Pravijo, da odtehta včasih dober nasvet kup denarja. Zares smo zato hvaležni tistim naročnikom, ki nam z nasveti pomagajo, kako izboljšati vsebino Dolenjskega lista. Preberite, kaj pišejo:

Lojzka Peterlin s Trbelnega: »Sem naročena na Dolenjski list odkar izhaja. Želim, da bi objavljali še več krajevnih novic. Vremenska napoved naj bi bila bolj razložna. Želim, da bi objavljali tudi zdravniški in gospodarski kotiček. Najbolji všeč mi je pa Dolenjska popolna malha!«

Marijeta Zeleznik iz Malen piše takole: »Nad eno leto že imam Dolenjski list. Želim, da bi objavljali v bodoče tudi cene kmetijskih pridelkov, lesa, cene v trgovinah z živili, tekstilijami in cene živine ter mesa. Prav bi bilo, če bi davkom posvečili poseben kotiček. V splošnem mi je list všeč, najbolj pa malha Pomnega Janeza!«

Jože Rebernik z Bojanke: »Sem naročnik vašega lista že dve leti in moram reči, da mi ugaja. Želim, da bi se list izboljšal v s kmetijsko zdravstvenih nasvetov, več pa naj bi pisal tudi o življenju in splošnih gospodarskih vprašanjih. Še več naj bi bilo tudi novic iz raznih krajev.«

Da bi bilo v Dolenjskem listu več kmetijskih nasvetov, še več novic, pa kotiček za zdravstvo, gošpodinjic itd., želijo tudi naši stari naročniki Neža Cervenca s Prelesja, Olga Trager s Prelesja, Jožeta Zabukovec s Trstenika, Bojan Brezovar iz Sentruperta, Karo Angela iz Gor. Mokronoga, Marija Kos iz Mokronoga, Lojzka Ša-fič s Prelesja, Alojz Mercina s Trbelnega in mnogi drugi.

Vse te in ostale nasvete starih in novih naročnikov bomo skušali v letu 1954 uresničiti. Marsikaj bo šlo, čeprav je stiska s prostorom — želja pa veliko. Sodelovanje bralec v uredništvu pa bo listu vselej le v korist. Oglasite se zato še, povejte, kaj naj vam prinaša Dolenjski list, kakšen naj bo — da bo zares kar najbolj naš, dolenjski!

Prvi dan: 41 novih naročnikov

V ponedeljek 4. januarja je zabeležila uprava našega tednika 41 novih naročnikov. Začetek je dober in lahko računamo, da bo ves mesec prav tako živahen. Vse tovariše in tovaršice, ki so lani v januarju dosegli pri razljudanju Dolenjskega lista tako vzorne uspehe, vabimo, da se izkažejo tudi v letošnjem mesecu Dolenjskega lista!

Ne pozabite: februarško štetje 24 daril v skupni vrednosti 150.000 dinarjev bo v tisti dolenjski občini, ki bo dobila v januarju največ novih naročnikov.

Novice iz Predgrada ob Kolpi

Vse kaže, da bodo vodovodne cevi, ki so bile položene v zemljo od izvira v Dolu do rezervarja nad Kovčico vsaj še pred vojno, propadle, predno bomo dobili črpalke. Ta stvar s črpalkami se je predložilo vleče. Sedaj, ko imamo električni tok, bi se nekje moralo dobiti sredstva za nakup potrebnih črpalak. Tukajšnji rojak Suštar-

šič, ki se je pred kratkim vrnil nazaj v Ameriko, je objavil, da bo med rokaj zbral prostovoljne prispevke za nakup črpalak. Želimo mu pri tem veliko uspeha.

Sedaj so v teku elektrifikacijska dela v Dolu, Preserju in Kotu ter bodo tudi te vasi kmalu dobile električno luč. Daljnovid je že dokončan in zdaj napeljuje elektriko v domaćine. Prebivalci se vesele napredka, ki ga prinaša elektrika.

Otroški škorenjčki

To se ve, da otroci pozimi najraje gajajo po snegu. Če otrok nima dobrega obuvanja, ga je res težko spustiti na sneg. Za sneg so za najboljše gumijasti škorenjčki in matere kaj pridno sejojo po njih v novomeški trgovini »Borovo«, čeprav so precej dragi. Toda marsikatera mati mora oditi iz trgovine brez njih. Nimajo namreč vseh ustreznih števil. Dobe se le prav majhne in pa za starejše otroke za otroke od 9. do 12. leta jih ni. Novomeška podružnica je že večkrat urgirala v tovarni izdelave tega, vendar odziva ni. Zakaj tovarna željam kupcev ne ustreže, ni znano. Bilo pa bi to prav in koristno ne samo otrokom, pač pa tudi novomeški trgovini, ki bi s tem pridobila na ugledu, in tovarni »Borovo«.

Mnenja smo, da danes, ko imamo tudi tovrstnega blaga že kar dovolj, vendarle ni treba več prezirati želja potrošnikov.

Kdo naj čisti pločnike?

S prvím snegom se je spet oglasila tudi stara novomeška pesem: čiščenje pločnikov. Kdo naj skida sneg? Težko vprašanje, ki ima vsako leto isto avžov, morda je, kaka nota zdaj vlišja zdaj nižja.

Odredba mestnega ljudskega odbora sicer pravi jasno, da morajo poskrbeti za čiščenje pločnikov lastniki hiš ali hišniki (kjer teh ni, je gospodar pač tudi hišnik), najemniki, stranke in tako dalje, vendar so najemniki na tretjem mestu. Hišni lastniki, kakor tudi organi javne varnosti pa zahtevajo čiščenje pločnikov prvenstveno od najemnikov.

Mi smo, takega mnenja, da bi bilo le treba za čiščenje pritisniti lastnike hiš, ne pa najemnike lokalov. Če so lastniki znali tako visoko poskočiti z najemnjem za lokal, več jih kar v vročino vlišino, naj pa se malo sposkočijo in odkidajo sneg ali pa naj od kupčka, ki jim od visokih najemnih le precejšen ostane, malo poberejo pa dajo komu, da bo počistil. Sicer pa ni hudega, če sami primejo za lopato, saj velja čast delu, ne samo denarju.

Nemara bi tudi ne bilo nepačno, če bi mestni ljudski odbor za čiščenje in odvoz snega po pločnikih in ulicah vpeljal malenkostno letno davčno na vsakega prebivalca, mestni delavec naj bi pa počistil ulice in pločnike snega. S tem bi bil vsakoletni zimski spor rešen enkrat za vselej.

Kronika nesreč

SMIHEL pri Novego mestu. — Pri praznovanju noveletne jelke se je opekeli po rokah Silvester Prelog.

GRADENJE - ŠMARJETA. — Na poti proti domu je padel in si zlomil levo roko sin delavca Stanko Robek.

KOČEVJE. — Pri sankanju si je zlomila desno nogo hčerka poštnega uslužbenca Majda Srebot.

BRUSNICE. — Posestnikovega sina Antona Deželana sta na novega leta dan ponoči napadla Jože in Franc Zagorc in mu priza-delala poškodbe na glavi.

KOČE PRI ŠTALCERJAH. — Dokaj huda nezgoda se je pripetila delavcu Alojzu Lovinu. Pri nakladanju sena je našel vžigalnik; ta se mu je v roki razpočil ter mu razmesaril prst leve roke.

PREDGRAD. — Posestnik Ivan Jonke je vozil kolje. Po nesreči je prišel z levo nogo pod voz in mu jo je zlomilo nad gležnjem.

Alli je za Stari trg res vse dobro?

Edina prometna zveza Poljanske doline ob Kolpi je avtobus, ki vozi trikrat na teden v Kočevje in trikrat v Crnomelji. Pa ne samo Poljanska dolina, tudi del hrvaških vasi je vezan na to avtobusno progno. Proga je zaradi hribovitega terena izredno težka, zlasti proti Crnomelji, saj je na njej vsaj 600 metrov višinske razlike na razdalji 30 km. To razliko mora avtobus premagati dvakrat na eni vožnji. Zlasti težka je ta proga pozimi, ko je na višjih legah sneg, v dolini pa po kopno. Razumljivo, da je potrebno za tako progno dobro vozilo. Tega pa menda na upravi Gozdnega avtopodjetja v Kočevju ne razumejo. V zadnjem času so namreč dali na to progo na pol razbit avtobus, ki je bil že izločen in pripravljen za generalno popravilo, česar je res izredno potreben. To, lahko rečemo, staro škaflo so dali z utemeljitvijo, da je za Stari trg pač vse dobro. Streha na avtobusu namreč pušča na več krajih, karoserija je vsa obdrgnjena, sedeži maza in oguljeni, motor deluje zelo slabo. Vsako jutro, preden ga spravijo v pogon, ga morajo vleči nekaj časa s konji, zato pa potniki večkrat čakajo ob cesti po uro ali več in še ne vedo za neslujno, če pride.

Varčevanje je res lepa stvar, toda ne na račun številnih potnikov in njihovega zdravia. Zdar se že dobijo rezervni deli in tudi nov avtobus, kajti če lahko vozijo moderni avtobusi s sprednjem z železnico, naj bi takne proge kot je starotrika, dobile zanesljive in primerno opremljene vozove.

Sirijo se razveseljivo glasovi, da bo kmetijska zadruga s pomočjo okraja kupila kono aparaturo, ki bi jo namestili v dvoranji zadruga doma v Predgradu. To bi bila za Poljansko dolino res lepa pridobitev, ki bi jo bil vsak vesel.

V Starem trgu, ki je mnogo manjši kot Predgrad, imajo kar dve trgovini, v Predgradu pa je samo ena in še ta za ves okoliš, to je trgovina kmetijske zadruge. Zalostno je, da niti ta trgovina ni vedno tako založena, da bi lahko krlja vse potrebe potrošnikov, kar zabuja med njimi dokaj nevolje. Prav bi bilo, da bi imeli tudi v Predgradu vsaj še eno posovalnico državne trgovine. Ze zaradi medsebojne konkurence pa tudi boljše preskrbe potrošnikov bi bila še ena trgovina nujno potrebna. Potrošniki Predgrada in okolice bi otvoritvi trgovske posovalnice državnega podjetja toplo pozdravili. J. Š.

Kmetje se priložujejo

Odkar je zapadel sneg, cestarji na državnih cestah skoraj dnevno posipavajo gramoz zaradi varnejšega avtomobilskega prometa. To pa kmete zelo jezi, ker so navajeni poziml voziti s sanmi, zaradi gramozja pa jim je to onemogočeno, uporaba voza na zasneženi in še na novo posuti cesti pa je prava muka za živino.

Kmetje so priložujejo

Kmetje so mnenja, da vsaj po ravnini posipavanje z gramozom ni potrebno. Mislijo pa tudi, da bi lahko avtomobilski nekočl manj drvelj po cestah, zlasti skoli naselja, in da naj bi vsaj poziml tmei tudi vozitki z vprego nekaj senakopravnosti na cestah. Kmetje namreč poziml veliko vozijo, drva za kurjavo, gnoj na njlve in vinograde, pa tudi gradivo za popravilo domačih in drugo. Predlagajo, naj se pustí neposut vsaj opek pas pri kraju ceste za vozničke.

Gibanje prebivalstva v Novego mestu

V zadnjem polovici meseca decembra 1953 je bilo v Novego mestu rojeno 92 otrok, umrlo 33 deklet. Umrlj je 8 oseb, 5 moških in 3 ženske. Porok je bil 6.

Poročili so se: Vitasovič Martin, elektrovarilec iz Pule, in Papec Milena, nameščenka, Novo mesto. Zupenič Vencoslav, uslužbenec iz Prečnje, in Klobučar Marija, likarica iz Novega mesta. Klevitar Anton, mizar, monaški iz Novega mesta, in Luzar Marija, kbi kmetja iz Novega mesta. Fidlerič Viktor, delavec, in Korosa Francilka, delavka, obe iz Zabje vasi. Petrovič Jovan, uslužbenec JLA s Reke, in Sirk Ana, hivilja iz Novega mesta. Hercigovca Ljudvita, fotograf, in Knoll Ivanka, nameščenka, oba iz Novega mesta.

Umrli so: Uštkar Jožef Alojz, star 71 let, iz Bitnje vasi pri Trbelnem Kovcu Zlabeč Franc, star 96 let, iz Bošiloveca Slnčnika Oklečar Ana, stara 45 let, iz Vavte vasi. Ubojnik Zelenički strojarski Mehar, Feliks, star 69 let, iz Novega mesta. Ubojnik gradb. delovodja Mundečič Baltazar, star 68 let, iz Novega mesta. Kmečka delavka Kranec Urška, stara 51 let, iz Škoclana. Gospodinja Fabjan Metoda, stara 48 let, iz Gornje Strade. Križevnička Cicerli Marija, stara 81 let, iz Novega mesta. Ubojnik strojni moštler Faifar Avgust, star 53 let, iz Novega mesta.

Zahvala

Okrajni odbor Partizana v Novego mestu zahvaljuje vsem društvom in sodelavcem za uspešno sodelovanje, še več in vidnejše uspehov pa jim žele v novem letu 1954!

50% POPUSTA

50% POPUSTA pri vseh malih oglašitih, osmrtinah, zahvalah itd. nudí uprava Dolenjskega lista vsem svojim rednim naročnikom! Poslužite se ugodnosti, oglašujte v dolenjskem lokalnem tedniku!

KINO

KINO NOVO MESTO PREDVAJA: Od 8. do 11. januarja: smehiški film »Cantitas musketre«. Od 12. do 14. januarja: indijski film »Neurie« (Aandhyani). Od 15. do 18. januarja: italijanski film »Tvo upanija«.

SE JMI

Novo mesto: Vsa pomedeljeka: sejmica za živino in prašice. Vsak ponedeljek in petek: tržni dan.

Lutkovni oder v Novego mestu

Citeljani in pionirji! V nedeljo, 18. januarja bodo v osnovni šoli Lutke nastopile s »Debelo repo«. Obiščite jih — vstopnina 10 din, za odrasle 30 din. Denar je namenjen ponesrečeno tovaršim! Pridite!

Pomagajmo gluhim!

Gluh človek je revni, tudi če je zglubl sluh iz tega ali onega vzroka, ko je bil že odrasel. Še huji revni je pa otrok, ki je bil gluh rojen ali je prišel od sluh kot dojenček, kajti

Smrti prevzel atelej sin Gvido.

Pokojni Gvido Dolenc je bil kot fotograf, kot vesel družabnik in poštenjak znan daleč naokrog. Kot fotograf je užival splošen ugled ne le pri naročnikih, ampak tudi med svojimi strokovnimi tovariši. V fotografiji se je venomer izpopolnjeval in dosegel v tej črnboli umetnosti zavidne uspehe. Novomeščani se spominjajo nekaterih njegovih fotografij, večkrat razstavljenih v novomeških izložbah, ki so pričale, da Gvido Dolenc ni samo običajni fotograf, ampak tudi človek z močnim umeniškim in estetskim čutom.

Po smrti svoje žene (maja lani) je krepki in mladeničko čili Gvido začel hirati. Bolezen na srcu se je oglašala vse močnejše. 21. decembra je moral v bolnišnico. 5. januarja so ga pa številni prijatelji in znanci iz Novega mesta in od drugod že spremili na šmihelsko pokopališče. Naj bo rajnem Gvido Dolencu ohranjen lep spomin.

Le malo tablic

tombole Zveze gluhih Jugoslavije

je ostalo neprodanih v Sloveniji. Če še nimate tablice, pohitite z nakupom pri vseh prodajalcih srečk Jugoslovanske loterije ali pri vseh organizacijah Zveze gluhih Jugoslavije. — Zrebanje bo 10. januarja 1954 v Sarajevu. Tombolska tablica stane samo 50 dinarjev.

ŠAH — Sitar zanesljivo vodi

Zadnjih štirinajst dni so novomeški šahisti odigrali prvih pet kol mestnega prvenstva. Največ upanja na prvo mesto imajo Sitar, dr. Golež in Škerlj. Sitar je zabil zadnjic in bo nemara res dobil. Slavko Sitar krepko vodi brez sicerne izgubljene partije. Škerlj Tone je na drugem mestu; celo točko je bil moral prepustiti ing. Sodniku, pol točke pa Finku. Prav mojstrsko je pa zaigral proti Jenku in Ljéini in tudi zmagal. Presenečenje turinja je edino mladi Zoran Ljéina, ki je s štirinajst točkami na tretjem mestu, ko je premagal Jenka, Verbiča in druge.

Na četrtem mestu je dr. Golež. Zaradi bolezn je odigral samo tri partije in vse tri dobil, zato samo še en lahkó dobiti vodenega Sitarja, ki tudi še nobene partije ni izgubil. Po drugem kolu je vodil Jenko, ker je obe partiji z Ivanetičem in Kotnikom dobil, že v naslednjem kolu ga je pa porazil najprej Škerlj, nato pa še Ljéina. Fink je začel brez večje bornosti, saj je že tri partije remiziral, čeprav je imel s Škerljem na primer, dobjen položaj. Šesto in sedmo mesto sta dosegla ing. Sodnik in Mihelin. Boljši uspeh ima Sodnik, ki je iz treh partij nabral dve točki. Sodnik je tudi edini dolejš porazi Škerlja. Stanje po V. kolu je: Sitar 5 točk, Škerlj 4, Ljéina 4, dr. Golež 3, Jenko in Fink 2 in pol točke, ing. Sodnik 3 in Mihelin 2 točke, Verbič 1 in pol. Ivanetič in dr. Savelj 1 in točk itd.

DOŠK boljši tudi v povratnem srečanju

Poročili smo že o tekmoivanju novomeških študentov v nazimnem tenisu v dvoboj s krogom »Paolo Morgane« v Ljubljani. Naši študentje so bili sijajno premagali svoje nasprotnike.

V povratnem srečanju ni šlo več tako gladko. Nasprotniki so se bolje pripravili in nudili resen odpor. To priča rezultat 7:3 za nas, v primeru s prvim uspehom 9:1 za nas.

Najuspešnejši je bil Medec Samo, ki je spet dobil vse partije, le v igri parov sta v dramatični borbi izgubila s Štrbencom. Od nasprotnikov je presenetljiv Scottganga s poživitalno igro je premagal Miska in Štrbenca, oba z 2:1.

Razen nazimnoteniske sekcije je DOSK sklenil, da ustanovi še odbojarsko, kobarškarsko in šahovsko sekcijo, saj ima v svojih vrstah dobre športnike in šahiste.

Novemu študentskemu klubu želimo ob novemu letu čim več uspehov. Naj športno življenje Novega mesta in vse Dolenjske še bolj razgljibel!

PORAVNANA NAROČNINA — POGOJ ZA SODELOVANJE V NOVOLETNEM NAGRADNEM ZREBANJU!

Naročnik 1 izvod tednika »DOLENJSKI LIST« na naslov: Ime in priimek: _____ Pklic: _____ Kraj: _____ Pošta: _____ Casopis pošljite na gornji naslov od dne _____ naprej. — Naročnino bom redno plačeval po položnici — osebno — četrletno — polletno — celoletno vnaprej (nepotrebno prečrtajte). Naročilnica velja do moje pisemne odpovedi lista. Dne _____ lastnoročni podpis

Objave-mali oglasi

KONKURZ za sprejem mladine v šolo jadralnega letalstva

V tekočem letu 1954 bo v Prečni pri Novego mestu začela delati šola jadralnega letalstva. V cilju solanja mladincev in mladikov za pilote jadralnih letal uprava Aerokluba Novo mesto razpisuje:

KONKURZ

za sprejem na prvi tečaj jadralnega letalstva. Teoretični del tega tečaja bo v zimskih mesecih — januar, februar in marec, v začetku aprila pa se začne praktični del — letenje, ki bo trajalo do 31. maja 1954. Mladinci in mladinke, ki se želijo prijaviti na ta tečaj, morajo ustrezati sledečim pogojem:

Izgubljeni dokumenti

Tovariš MRVAR ANTON, roj. 27. VII. 1911 v Zuzemberku, stanujoč na Piemberku št. 10 pri Novego mestu, naj se zgisi v Upravi Dolenjskega lista v Novego mestu, kjer bi dobil izgubljen listnico z dokumenti.

Pozdravi Novomeščanom

Tovariši enajdr Dr. Stanko Bedenik in kapetan I. kl. Nikola Mandić iskreno pozdravljata vse prijatelje in znance v Novego mestu in jima želim mnogo uspehov v letu 1954! Posebno pozdravljata vse tiste, od katerih se misla moglo osebno posloviti ob svojem odhodu iz Novega mesta.

Zahvala

Okrajni odbor Partizana v Novego mestu zahvaljuje vsem društvom in sodelavcem za uspešno sodelovanje, še več in vidnejše uspehov pa jim žele v novem letu 1954!

50% POPUSTA

50% POPUSTA pri vseh malih oglašitih, osmrtinah, zahvalah itd. nudí uprava Dolenjskega lista vsem svojim rednim naročnikom! Poslužite se ugodnosti, oglašujte v dolenjskem lokalnem tedniku!

KINO

KINO NOVO MESTO PREDVAJA: Od 8. do 11. januarja: smehiški film »Cantitas musketre«. Od 12. do 14. januarja: indijski film »Neurie« (Aandhyani). Od 15. do 18. januarja: italijanski film »Tvo upanija«.

SE JMI

Novo mesto: Vsa pomedeljeka: sejmica za živino in prašice. Vsak ponedeljek in petek: tržni dan.

Lutkovni oder v Novego mestu

Citeljani in pionirji! V nedeljo, 18. januarja bodo v osnovni šoli Lutke nastopile s »Debelo repo«. Obiščite jih — vstopnina 10 din, za odrasle 30 din. Denar je namenjen ponesrečeno tovaršim! Pridite!

Gibanje prebivalstva v Črnomlju

Od 21. decembra 1953 do 3. januarja 1954 je bilo v Črnomlju ena poroka, rodila sta se dva otroka, umrli sta dve ženski.

Poročila sta se: Kure Janes, posestnik iz Dobljčke gore, in Stare Marija, poljedelka iz Griča. — Cementarji!

Umrli sta: Zarkovič Katarina, prebivalnica iz Butorja, stara 62 let. Klobučar Marija, užitkarica iz Petrovo vasi, stara 75 let.

Najlepše presenečenje pripravite svojcu-izseljencu v tujini, če mu naročite »Dolenjski list«

SODELUJMO V MESECU DOLENJSKEGA LISTA — PRIDOBIVAJMO NOVE NAROČNIKE — SE JE ČAS, DA SE VKLJUČITE V VELIKO NOVOLETNO NAGRADNO ZREBANJE!

Kmetije, delavci, uslužbenci, gospodinjje!

Naročite se na najbolj bran tedenski časnik dolenjskih obrajev

„DOLENJSKI LIST“

ki vas vsak petek seznanja z vsem, kar se med tednom zgodi na področju Bele krajine, med Gorjanci in Mirno, vzdolj Krke od Zagrada, do Prekopa in v kočevskem okraju. — Najnovejše vesti iz domačih krajev, gospodarske, politične, kulturne in športne novice, drobne javne prepriča iz malhe Popotnega Janeza, števina poročila »iz naših krajev«, kotiček za gospodarje, naše žene in pionirje z zabavnimi križankami in podobno — vse to bo kmalu postalo tudi vaše priljubljeno branje, če na list morda doslej še niste bili naročeni.

List pošljamo po želji tudi vsem izseljencem-Dolenjcem v Ameriko, Kanado, Zahodno Evropo, Avstralijo in drugam. Pošljite nam naslove svojcev-Dolenjcev, ki živijo kjer koli v Jugoslaviji, da jim pošljemo naš tednik brezplačno na ogled — razveseli jih boš z vsemi iz domačih krajev!

Če ste že naš naročnik, oddajte spodnjo naročilnico znancu ali prijatelju — čim več bo imel list naročnikov in sodelavcev, tem boljji bo!

Celoletna naročnina za leto 1954 znaša 480 dinarjev, za inozemstvo pa 900 dinarjev.

Če želite redno prejemati naš tednik po pošti, izpolnite takoj spodnjo naročilnico in jo oddajte na pošto! Če naročite list sovcem, ki živijo drugod ali v inozemstvu, napišite njihov točen naslov, vaš naslov pa navedite spodaj, kjer je prostor za podpis.

UPRAVA »DOLENJSKEGA LISTA.«

Tukaj odrežite! _____

NAROČILNICA

Naročnik 1 izvod tednika »DOLENJSKI LIST« na naslov: _____

Ime in priimek: _____ Pklic: _____

Kraj: _____ Pošta: _____

Casopis pošljite na gornji naslov od dne _____ naprej. — Naročnino bom redno plačeval po položnici — osebno — četrletno — polletno — celoletno vnaprej (nepotrebno prečrtajte). Naročilnica velja do moje pisemne odpovedi lista. Dne _____ lastnoročni podpis

HUDA AVTOMOBILSKA NESREČA PRI KRONOVEM

V nedeljo zjutraj 27. decembra sta šla po nalogu okrajnega odbora šiva borecve proti Šmarjeti in Škocjanu tovariša France Potrčina in Anton Jakše. Z njima se je peljala tudi Tončka Potrčina. Peljali so se z osebnim avtomobilom Sekcije za vzdrževanje cest, ki ga je šofiral sofer Miha Lah. V vasi Kronovo pri Šmarjeti je prišlo deloma vsled posledice, deloma zaradi nepreglednosti ovinka in verjetno tudi zaradi prehitre vožnje do karambola z avtobusom, ki vozi iz Krkega skozi Škocjan in Šmarjeto v Novo mesto. Osebni avto se je z velikilo zalezal v avtobus in se skoraj popolnoma razbil. Dožim sta Lah in Jakše, ki sta sedla spređaja, odnesla razmeroma lažje poškodbe, sta bila France Potrčina in njegova žena Tončka izredno hudo ranjena. France Potrčina ima hude poškodbe na glavi in obrazu, ženi Tončki pa je na dveh krajih počila lobanja, zlomljeno ima tudi levo roko in poškodbe na obrazu.

Na avtomobilu je škoda

Mesto v ruševinah in pepelu

MESSINA PRED 45 LETI

Noč potresa in groze

Mirno se spalo 150.000 prebivalcev starodavnega mesta Messina na severovzhodni obali Sicilije v zgodnjih jutranjih urah usodnega ponedeljka 28. dec. 1908. Nebo je bilo zatrpáno s težkimi oblaki. Blížala se je ura groze, ki jo ljudje niso slutili, čutili pa so jo s svojim tankim instinktom živali: konji so hrzali in topotali, psi so tulili malone že vso noč, ptiči so v jatah krožili nad mestom in vreščali. Niso pa bile živali preplašene le v Messina, ampak tudi na področju, oddaljenem od mesta okrog 150 kilometrov. Le ljudje so bili povsem mirni, tudi tisti, ki so ob prvem svitu že hiteli na delo.

Potem je nenadoma odjeknil iz daljave žuden in grozoten zvok, bobnenje kakor pred silnim orkanom. Zvižgajoč glas se je kmalu spremenil v zamolčko tuljenje in odjeknila je strašna detonacija, kakor bi udarilo več strelcov hkrati. Sledil je nov pok in zdaj so se tla, na katerih je stala Messina, začela zibati in nihati kakor razviharjeno morje. V trenutku so se začele podirati hiše, polne ljudi, ceste in ulice so se dvigale in spuščale, asfalt se je lomil v velikanske plošče, na ulice je pa deževala opeka in se rušile hiše. Vse pa je spremljalo zamolčko bobnenje, podirajočih se hiš in uličnih blokov.

Samo pol minute in prelepo starodavno mesto je bilo spremenjeno v velikanski kup ruševin, pod njimi pa pokopano deset in deset tisoč moč, žena in otrok.

Razbesnelo morje

Po tridesetih usodnih sekundah je nastala vtrta tišina, nato pa so odjeknili obupni kriki preživelih, ki so planili na pol oblečeni iz podrtih hiš in tekli po ulicah, zatrpáni s ruševinami in mrlji, proti morju. Toda potres se ni prenehnil. Nekaj sunkov je streslo ostanke Messine in na bežečo množico so se rušile hiše, strehe, po hitro in tudi trupla. Neštete, ki

Vihar in nalič

Za potresom je začelo besneti še nebo. Začelo se je bliskati in treskati, da je bilo vse kot v plamenih. Veter se je spremenil v orkan. Potem je pa nebo odprlo vse svoje zaporice in na Messino se je uargal pravcati potop. Strahoten nalič je trajal neprenehoma dni in noči in ljudje, ki so preživeli potres, niti za trenutek niso imeli miru pred groznim mrlzičjem dežjem in ledenim vetrom.

Smrt v katedrali

To pa niso bile vse strahote. Med samim potresom so počle mnogeccevi, po katerih so dobivale hiše svetilni plin. Plin je začel uhajati in je povzročil neštete požare. Pa tudi potresa ni bilo konec, ker se je zemlja še zmerom neprenehoma zibala. Množiče preživelih so pobegnile v veliko katedralo sredi mesta; njeni debeli zidovi so prenesli že mnogo potresov in dolgoletni zgodovinski Messine in nesrečni so upali, da bodo v katedrali varni tudi sedaj. Toda ko je bila že malone natičena do zadnjega kotička, je prišel nov in še hušji sunk. Katedrala

Reševalci in roparji

Naposled se je povsem zdanilo. Živi Messinčani so šele zdaj videli vso strahoto potresa in svoje grozno stanje. Bilo ni nikogar, da bi organiziral kakšno kolo pomoči. Velika vojna bolnišnica, edina v mestu, je bila spremenjena v ruševine, v katerih so ostali vsi bolniki, zdravniki in stredo osobe. Ni bilo zdravil ne materiala za prvo pomoč, ni bilo prometnih sredstev, ne orodja. Prvi reševalci so morali izkopavati že žive žrtev kar z golimi rokami.

Sele drugi dan po katastrofi je prišla prva pomoč. Bila je to velika vojna ladja takratne ruske mornarice *Slava*. Ladja je le s skrajnimi napori lahko zaplula v razrušeno pristanišče, izkrcala svoj posadko s krampi, zavoji, zdravili in z najnujnejšo hrano. V sredo je priploplu nekaj angleških ladij in enot ameriške vojne mornarice, ki so po naključju plule v tamkajšnjih vodah. Na polnjani blizu mesta so postavili poljsko bolnišnico, kjer je nekaj deset let kirurgov noč in dan prevajalo in operiralo ponesrečence. Med tem so pa mornarji z ladij imeli pravcatne bičke z roparji

in zločinci, ki so pobegnili iz velike kaznilnice v Messini. Razbojniške bande so ropale vse od kraja in pobile slehernega, ki se jim je hotel upirati. Okrog bližajne narodne banke, sredi Messine, je več ur divjala bitka med roparji in mornarji za nekaj deset milijonov zlatih lir. Nazadnje so mornarji le zmagali, imeli pa so žrtve.

Ognjene grmade — sto tisoč žrtev

Ko se je stanje v mestu nekoliko uredilo, je nastalo vprašanje, kako pokopati, oziroma odstraniti na tisoče mrljiče, ki so okuževali zrak in prečili, da izbruhne strašna epidemija. Da bi jih pokopali, četudi v še tako velike skupne grobe, se mislili ni bilo. Našli so edino pravilno rešitev: mrljiče so nametali na velikanske kupe, jih polili z bencinom in petroljem ter zažgali. In ko so se grmade gorele, so noč in dan neprestano vozili nanje polne vozove novih mrljičev.

Ob strašnem potresu pred 45 leti ni trpela samo Messina, temveč tudi vse vasi in mesta okrog nje. Vseh žrtev je bilo nad 100 tisoč, največ je v tisti pol minuti na začetku potresa. Tako se je Messina pridružila žalostni usodi Lissabone in drugim središčem elementarnih katastrof. O tem pa drugič.

SRČNE BOLEZNI

Srčne bolezni so huda nadloga in eden glavnih sovražnikov modernega človeka. Če pogledamo statistike po bolnišnicah, vidimo, da največ ljudi umre od srčnih bolezni, kot so posopenje žil (arterioskleroza), kap, vnetje srčnih zaklopk, visok krvni pritisk itd.

Zdravnik-znanstvenik si prizadevajo vneto in uspešno, da odkrijejo vzroke, čedalje pogostejših napak v delovanju srca in pojasnjajo, zakaj toliko srčnih bolezni.

Statistike kažejo, da so žene močnejše podvržene raznim srčnim boleznim kakor moški, da pa moški prej podležejo ali vsaj postanejo za delo nesposobni. Statistike tudi povedo, da sta visok krvni pritisk in posopenje žil srču najnevarnejša sovražnika in v 90 primerih vzrok smrti zaradi srčnih bolezni. 3 % smrt zaradi srca je posledica revmatizma, 2 % so vzrok prirojene srčne napake. Najnevarnejše življenjsko razdobje za srčne bolezni je po 40 letu. Srčni napadi, težave in obolenja so pa najhuša, če nastopijo pozni.

Beremo in slišimo tudi, da kirurzi zdajvle srce z operacijami. Izumili so umetno srce, ki med operacijo poganja kri po žilah namesto pravega srca. Tudi najnovejša odkritja na področju atomske energije dajejo zdravnikom velika upanja za zatiranje in zdravljenje srčnih bolezni. Cele brigade narodnih in mednarodnih ustanov, klinik univerz, laboratorijev in raziskovalnih središč mrlzično preučava vprašanje, kako te nevarne in tako razširjene srčne bolezni zatreti, njim ob strani pa stoji velika industrija zdravil z izbranim kadrom praktičnih učencev, ki se trudijo za izboljšavo starih in iznajdbo novih zdravil in sredstev za srčne bolezni.

Zdravniška veda se je spopri-

Tudi v Ameriki je dokaj revnih otrok

V Detroitu, močnem ameriškem industrijskem mestu so pričele šolske oblasti z zbiranjem stare obleke za 8000 otrok tega mesta, ki nima obleke in čevljev, da bi lahko šli v šolo. Lani so na ta način zbrali obleke in čevlje za 7000 otrok.

Ti tisoči neobelečeni in bosih otrok v Ameriki so druga, temna stran njihovega bogastva, oziroma družbenega sistema in tudi svobode, ki je nekdo lačen in raztrgan, ne da bi koga to vznemirjalo, drug pa ima lahko milijonske dohodeke, ne da bi kaj delal. Oboje je svoboda. Tragika pa je v tem, da je prvih veliko več kot drugih, da pa drugi deljo drobtin prvim od kruha, ki ga prvi ustvarjajo s svojim znojem in trdim delom. Ameriški časopisi tudi poročajo o bojnih dohodkih posameznikov na najvišji lestevici te svobodne družbe. Tako je neka ženska imela leta 1950 nemanj kot 6.413.000 dolarjev letnih dohodkov. Najmanj dva velika kapitalista pa sta imela lani vsak celo po 16 milijonov dolarjev dohodkov v enem letu. Razlika v dohodkih v Ameriki ni morda ena proti petim, pač ena proti 5333, kar pomeni, da tak magnat zaslužuje na leto 5333-krat več kot navaden delavec. In če tak magnat s velkodušno pokloni staro obleko za revne otroke ali par sto dolarjev v ta ali oni namen, mu pojejo slavo do nebes.

Novomeške skrbi pred 50 leti

NEKAJ O RAZSVETLJAVI NOVEGA MESTA

Po celem svetu se posebno v mestih največja važnost pripisuje zdravniški pisni vodi, čistemu zraku (kanalizaciji) in svetlobi ali luči. Zdravo pitno vodo smo po trnjevem potu dobili, kanalizacija se bode počasi prav gotovo izvirila, ker se bo že letos okoli 20.000 kron zanj porabilo. Torej nam je skrbeti le za primerno moderno luč in v tem oziru storil je mestni odbor prvi korak. Katastra luč je za Novo mesto najbolj pripravna, to upravičeno je še danes neručeno.

Za javno razsvetljavo imamo danes na razpolago:

- 1. Električno luč; 2. Ogljikov plin; 3. Acetylenov plin in 4. Vodikov plin; drugih ne navajam.

Vsaka gori navedenih luči ima svojo dobro in slabo stran.

Mestno županstvo prejelo je že razne ponudbe za načrte, proračune itd. glede ogljikove luči, električne luči, acetylenove luči, ter se bodo dotični pregledali in ugotovili.

Dolenjske novice maja 1903

Vesna, ki se je ob novem letu po čudnem naključju srečala z Dedkom Mrazom v uredništvu Ljubljanskega Dnevnika, bo sredi februarja prišla tudi na platno novomeškega kina. Na novi slovenski celovečerni film že danes opozarjamo naše bralce in prijatelje filmske umetnosti.

Četrtnina ameriških državljanov živetari

Zvezi trgovski oddelek v Washingtonu je izdal uradno poročilo o povprečnih družinskih dohodkih v Ameriki. To poročilo izkazuje, da je bilo 23% — skoraj ena četrtnina družin v Združenih državah — ki so imele leta 1950 manj kot 2.000 dolarjev letnih dohodkov. Ta četrtnina družin je prejela manj kot 5% narodnega dohodka, dočim je 20% družin z višjimi dohodki prejelo 46% narodnega dohodka.

Četrtnina ameriških državljanov živetari. Zvezi trgovski oddelek v Washingtonu je izdal uradno poročilo o povprečnih družinskih dohodkih v Ameriki. To poročilo izkazuje, da je bilo 23% — skoraj ena četrtnina družin v Združenih državah — ki so imele leta 1950 manj kot 2.000 dolarjev letnih dohodkov. Ta četrtnina družin je prejela manj kot 5% narodnega dohodka, dočim je 20% družin z višjimi dohodki prejelo 46% narodnega dohodka.

Četrtnina ameriških državljanov živetari. Zvezi trgovski oddelek v Washingtonu je izdal uradno poročilo o povprečnih družinskih dohodkih v Ameriki. To poročilo izkazuje, da je bilo 23% — skoraj ena četrtnina družin v Združenih državah — ki so imele leta 1950 manj kot 2.000 dolarjev letnih dohodkov. Ta četrtnina družin je prejela manj kot 5% narodnega dohodka, dočim je 20% družin z višjimi dohodki prejelo 46% narodnega dohodka.

ZA ZABAVO

ABECEDARSKA MODROST

Učitelj zagleda učenca s pobitimi nosom pa ga pobara: »Toneček, kaj si pa naredil s nosom?« »Ugriznil sem se!« »Kako si se?« »I kako si se?« »Ugriznil, ko je nos vše kakor so usta?« »He, na stol sem stopil!« se je odrezal modrijanček.

BAHARIJA

»Pri nas imamo takega velikana, da iz hiše kar skozi dimnik gleda!« »To ni nič. Mi imamo prtilkavca, ki mora stopiti na pručko, da lahko pljune!«

DOBRA PRIPRAVA

Njega dni je bil bogat Janez poročil bogato Spelo. Seveda sta morala prej v župnišču k izpraševanju.

»Pa sta se dobro pripravila za tak važen korak, kot je vstop v zakonski stan?« Je vprašal župnik.

»Oja, pripravila sva se pa!« je poudaril Janez. »Zaklali smo dva prašiča, pobili vola, štiri- in devetdeset kuram zavili vrat in kupili sod vina. Menda kar bo!«

OTROŠKA

»Miheč, zakaj si rekel teti, da je neumna?« »Takoj pojdi k nji in jo prosti odpuščanja.« »Miheč gre, pa pravi: »Teta, prosim te, odpusti mi, da si neumna.«

UČINKOVITA REKLAMA

V neki vasi je pred danimi leti stala krčma tik pokopališča. Podjetni krčmar, da pohvali svojo kapljico, je napisal na desko nad vrata: »Ta krčma tik britofa stoji, nje vince pa še mrtve gor budi!«

O NEPRAVEM ČASU

Bolan pijanec pride k zdravniku. Po pregledu mu zdravnik odločno pravi: »Vina tudi pokusiti ne smete več!« »Veste kaj,« odgovori bolnik, »vidim, da ste slabe volje! Bori prišel rajje jutri.«

TO IN ONO

MOSKOVČANKE SPRAŠUJEJO

V sovjetskem listu »Moskovski večer« je rubrika dopisov uredništvu v katerem se večkrat oglašajo tudi žene s kritično industrije tekstila in modnih trgovin. Ena na primer sprašuje: ali je res treba, da vse žene v Sovjetski zvezi še danes nosijo črne dežnike? Druga bi rada vedela, zakaj ne more v trgovini kupiti čistih modelov, ki jih kažejo na modnih revijah. Tretjo zanima, kdaj bodo sovjetske žene tako srečne, da bosta rokava na kupljenih oblekah enako dolga. Zanimivo za »najbolj srednjo deželo socializma«.

BOG GA JE ZAPUSTIL

Pridigar Svami Hatojali v Bombaju (Indija) je bil nedavno izjavil, da se bo pustil živ zakopati ter da bo dva dni ostal pod zemljo »in se tako laže pogovarjal z bogom«. Svoj sklep je tudi storil. Njegovi pristaši so dva dni pobožno čakali ob grobu svojega učitelja. Ko so ga po dveh dneh izkopali, je bil mrtev.

TO IN ONO

MOSKOVČANKE SPRAŠUJEJO

V sovjetskem listu »Moskovski večer« je rubrika dopisov uredništvu v katerem se večkrat oglašajo tudi žene s kritično industrije tekstila in modnih trgovin. Ena na primer sprašuje: ali je res treba, da vse žene v Sovjetski zvezi še danes nosijo črne dežnike? Druga bi rada vedela, zakaj ne more v trgovini kupiti čistih modelov, ki jih kažejo na modnih revijah. Tretjo zanima, kdaj bodo sovjetske žene tako srečne, da bosta rokava na kupljenih oblekah enako dolga. Zanimivo za »najbolj srednjo deželo socializma«.

BOG GA JE ZAPUSTIL

Pridigar Svami Hatojali v Bombaju (Indija) je bil nedavno izjavil, da se bo pustil živ zakopati ter da bo dva dni ostal pod zemljo »in se tako laže pogovarjal z bogom«. Svoj sklep je tudi storil. Njegovi pristaši so dva dni pobožno čakali ob grobu svojega učitelja. Ko so ga po dveh dneh izkopali, je bil mrtev.

Prizgodaj so radovedni — žensko kolo se vedno čaka na srečnega lastnika! Dobil ga bo eden izmed stalnih naročnikov, ki bo do konca januarja vplačal celoletno naročnino! Zrebanje bo v občini, ki bo ta mesec dobila največ novih naročnikov!

Tukaj odrezite! **DOPISNICA**

Znamka za 10 din.

Upravi

„DOLENJSKI LIST“

Novo mesto poštni predal 33

LOJZE ZUPANEC 22

VELIKI DNEVI

Povest

»Zaspíte zdaj, tovariši! In vsem skupaj — lahko noč!« je začela Milena in odšla v votlino, kjer sta z Metko imeli ležišče.

»Pa zaspimo... Opolnoči odidem na pot. Stražarji, na svoja mesta!« je zaklical Potočnik. Zares so kmalu zaspali. Postelja jim je bila gozdni mah, zglobovi trda skala...

»Lezi tudi ti, Tičje!« je Potočnik zaklical mladcu.

»Zaspil! Za nov dan si naberi novih moč!«

Tičje je legel pokraj svojega nekdanjega učitelja in se zavil v materin gunj.

»Lahko noč, tovariš učitelj!« In polskal v temi njegovo roko ter jo krepko stisnil. »V soli ste me učili brati in pisati ter ljubiti našo domovino. Tudi Velika loza, vidim, je trda šola. Velika loza je svobodna. Srečen sem, da sem pri vas...«

Potočnik ga je objel in poljubil. »Rad te imam, Tičje! Zmerom sem te imel rad. Zaradi tebe samega in zaradi tvojega deda, ki je bil velik človek in svobodoljuben mož. Če bi tvoj dedek še živel, bi bil ponosen nate! Naše gore list si. In jutri, po končani borbi — če jo bova srečno prestala — se bova pobratila. Zdej nisem več tvoj učitelj, ampak samo tovariš. Vsi partizani smo si bratje med seboj.«

Maló pred polnočjo se je v taborišče vrnil kurir

Gregor. Stražar je naperil v prihajajočo senco puško, pripravljeno na strel in zaklical v temo z gromkim glasom:

»Stoj! Kdo je?«

»Jaz sem! Kurir Gregor!« je odmev iz gozda planil med speče borca, ki so se pričeli prebujati zaradi stražarjevega krika.

»Kurir Gregor, naprej!«

S polno vrečo moke se je kurir približal stražarju in ga potrepil po ramenu.

»Deber stražar š, Marko,« ga je pohvalal. »Prav je tako. Če bi bilo kaj več takšnih fantov v Gradu, bilo v vasi drugače, kakor je...«

»Kaj si prinesel?« ga je nagovoril Potočnik, ki v temi nejasno razločil, da je Gregor vrgel težko breme z ramen in ga postavil na zemljo ob vhodu v votlino.

»Kaj prinašam?« si je Gregor otrli pot s čela, »Moko in žalostne novice.«

»Kaj je? Povej!« so prebujeni borci radovedno obstopili svojega tovariša. Vsakdo je imel v vasi kakšnega znanca, prijatelja, sorodnika in so brž želeli izvedeti čim več novic.

»Žalostno je v vasi,« je vzdihnil Gregor in se utrujeno sesedel na Tičjevo gunjo. »Ze davi bi se moral vrniti. A kako? Fašisti so obkolili vas, preden sem se poslovil od Ribičevih. V Ribičev senk sem se zarič kakor krt pod zemljo in preždel tamkaj vse do opoldneva. Ljudje se stiskajo po hišah kakor preplašeni piščanci pod kolkjo. Po vseh bajtah so bile preiskave. Fašisti so vse moške pobrali in jih odgnali v Cрномelji. Spet so uprizorili novo hajko na ljudi. Marentičevega Juleta je nekdo najbrž izdal, da je razpečeval letake in »Slovenskega poročevalca«. Sredi dopoldneva so ga ustrelili v gra-

skem parku. Stara Marentička pa tuli in bega od hiše do hiše kakor kokoš pred jastrebom. Vso bajto so ji premetali in našli, kar so iskali. Jule je letake skrli na podstrešje. Pri prvi preiskavi jih niso našli, zdaj pa so se ko divji zapodili naravnost na podstrešje...«

»Da to je očiten dokaz... Nekdo ga je moral izdati,« je Milena zamisljeno zamrmrala.

»Dolgo prej so že imeli zaprtega v gradu. Zdej pa so mu pomoleli pod nos, kar so našli na njegovem podstrešju. No, kaj bi vam še pravil — počili so ga,« je Gregor stisnil skozi zobe. »Podivjali so. Nikomur več ne zaupajo, zato so vse moške pobrali, kar jih je še bilo v vasi.«

V daljavi, nekje nad Brezovo rebrjo, je v temno noč zasvetila signalna raketa; Cankarjevci so brcem iz Velike loze naznanili svoj pohod proti daljnemu Semečju.

Rezko Potočnikovo povelje je borca uvrstilo v red. Med njimi je bil tudi Tičje. Se ves pod vtisom Gregorjeve žalostne novice, je zaklical:

»Dajte mi bombe, tovariši! Z vami pojdem na svoj prvi juriš nad fašiste! Priboril si bom puško! Videli boste! Z njo bom maščeval dedovo kri in trpljenje mater, ki danes jočejo za ugrabljenimi sinovi. Dajte mi bombe, tovariši! Kri za kri!«

Odšli so novi borbi in novi zmagi nasproti. Vzela jih je noč, požrla jih je tema Velike loze.

V taborišču so ostali samo ranjenci, Milena in Metka.

Vasi, mimo katerih so hodili tisto noč borci, so spale v nemirnem spanju. Kdo bi prešel vzdihu, ki so spremljali speče, pogreznjene v težek sen! Kdo bi osušil solze žena in mater, ki so se v nemirnih sanjah ihtele klicale možje in sinove pod no-

mači krov, odkoder so jih fašisti nagnali s surovo silo in glad, pregnanstvo in smrt!

4.

Minevali so meseci in meseci. Fašistične posadke v Beli krajini so padale druga za drugo kakor gorilci sadje z dreva. V deželici med svobodnimi Gorjanci in zeleno Kolpo je spet zadihala Prelepa jesen! Da, saj je tokrat obdarila belokranjsko ljudstvo tudi s plodovi svobode, za katero so ljudje trpeli in gladovali, umirali in se uporno borili skupaj polna tri leta. Fašistična Italija se je končno le vdala in odpovedala vojaško zvezo Hitlerjevi Nemčiji.

Ljudstvo sončne Bele krajine, ki se je s partizani povezano na življenje in smrt borilo za prostoto na svobodnem soncu, je tisto jesen leta tisoč deset sto trinštiridesetega zavriskalo in zdrhtelo od velike sreče.

In nekega dne v sončnem septembru sta prišla v Dobravice stric Jurij in teta Neža. Stari mož si je neprestano našl svoj popico in zadovoljno vlekil iz nje. Ko sta se že bližala Dobravici in Starihovi hiši, je poln zanosne sreče poklicel ženo, ki je utrujeno capljala za njim in od časa do časa zaostala.

»Tak, stopi no, stara; Glej, vse tiho in prazno je v vasi, kakor da je vse Dobravice podvalila črna kuga.«

Teta Neža je s košarico v roki klecala za njim in nenehno vzdihovala:

»Oh, moje noče, moje uboge noge! Komaj hodim in duša mi že leze v grlo.« In po kratkem molku je povzela za strcem: »Pa res, kje pa so ljudje, da ni nikogar na spregled? Tako tesno mi je pri srcu. Da niso beželi Lahoni močječe pobrali vseh naših ljudi in jih odgnali s seboj?...«

»Hvala, Metka, mislim, da bo kar zadostil...«